

**UCHWAŁA NR XXVI/212/2025
RADY MIEJSKIEJ W KOBYLNICY**

z dnia 27 listopada 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kobylnica na lata 2026-2035

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.), Rada Miejska w Kobylnicy

uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kobylnica na lata 2026 – 2035, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kobylnicy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 roku.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Janusz Kaszowski

Załącznik do Uchwały Nr XXVI/212/2025
Rady Miejskiej w Kobylnicy
z dnia 27 listopada 2025 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kobylnica na lata 2026-2035

Kobylnica 2025

Spis treści

Wstęp	3
1. Uwarunkowania prawne Strategii.....	5
2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi.....	7
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Kobylnica	12
3.1. Położenie i ludność.....	12
3.2. Lokalna gospodarka i rynek pracy	15
3.3. Dominujące problemy społeczne w ujęciu pomocy społecznej.....	16
4. Zasoby gminnego systemu pomocy i wsparcia	19
4.1. Instytucjonalny system pomocy i wsparcia.....	19
4.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych	20
5. Główne wyzwania strategiczne lokalnej polityki społecznej.....	25
5.1. Sytuacja osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	25
5.2. Funkcjonowanie rodzin z dziećmi	29
5.3. Osoby i rodziny doświadczające przemocy domowej i uzależnień	32
5.4. Bezrobocie, bierność zawodowa i ubóstwo	36
6. Analiza SWOT	40
7. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	42
8. Wizja, misja, cele i kierunki działań	47
9. Sposób realizacji Strategii.....	58
9.1. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej ...	58
9.2. Koordynacja wdrażania Strategii.....	59
9.3. Ramy finansowe	59
9.4. Monitoring i ewaluacja Strategii	60
Spis tabel	63
Spis wykresów	63

Wstęp

Lokalna polityka społeczna, w szerokim znaczeniu, stanowi działalność zmierzającą do poprawy standardów życia wszystkich mieszkańców wspólnoty samorządowej. Działania realizowane w jej ramach nie powinny więc koncentrować się jedynie na doraźnym bądź długookresowym wspomaganiu osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, natomiast powinny zmierzać do oddziaływania na świadomość społeczną oraz warunki życia, tak aby minimalizować ryzyko występowania problemów i dysfunkcji oraz maksymalizować zdolność osób i rodzin do ich samodzielnego przezwyciężania. Nowoczesna ochrona socjalna obywateli wymaga zatem integracji działań podejmowanych na szczeblu lokalnym przez różne podmioty, przede wszystkim władze i jednostki organizacyjne gminy, a także partnerów samorządu – instytucje publiczne, organizacje obywatelskie, przedsiębiorców i osoby fizyczne. Założenia te znajdują wyraz w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kobylnica na lata 2026-2035*.

Niniejszy dokument stanowi kierunkową wytyczną dla programów i projektów realizowanych w sferze polityki społecznej przez jednostki organizacyjne samorządu gminy. Strategia może ponadto być *kierunkowskazem* dla lokalnych partnerów, przede wszystkim podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych. Bo choć nie jest aktem prawa miejscowego, lecz aktem kierownictwa wewnętrznego, to jednak może być stosowana również przez organizacje i osoby działające niezależnie od samorządu gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kobylnica na lata 2026-2035 składa się z dwóch zasadniczych części. Za podstawę planowania strategicznego przyjęto diagnozę, która posłużyła identyfikacji i opisowi zjawisk społecznych oraz opracowaniu wniosków i wskazówek, które pozwolily zaplanować cele i kierunki działań.

Diagnoza aktualnej sytuacji społecznej uwzględnia czynniki determinujące warunki i jakość życia ludności, a także zewnętrzne objawy i przyczyny dominujących problemów – w ujęciu zarówno statycznym jak i dynamicznym, opisującym obserwowalne tendencje przynajmniej na przestrzeni co najmniej ostatnich trzech lat. Wśród głównych źródeł danych, wykorzystanych do jej opracowania należy wskazać Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej i sprawozdania sporządzane przez gminę, sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Kobylnicy, raporty o stanie Gminy, Rozeznanie potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Kobylnica, Diagnoza lokalnych problemów społecznych w Gminie Kobylnica, a także inne informacje dostępne m.in. na stronach internetowych. Przy opracowaniu diagnozy, przyjęto zasadę posługiwania się najbardziej aktualnymi danymi rocznymi, aby zapewnić ich porównywalność na przestrzeni całego okresu analizy.

Część wdrożeniowa Strategii zawiera wizję projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, wypracowanych na podstawie diagnozy sytuacji społecznej gminy, z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań prawnych i programowych. Określone w niej zostały również ramy formalno-prawne procesu realizacji Strategii, metody i narzędzia

monitoringu, usługi i zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej oraz główne źródła finansowania działań.

Pogłębieniu części diagnostycznej oraz opracowaniu założeń wdrożeniowych Strategii służyły warsztaty planowania strategicznego, które odbyły się w dniu 28 maja 2025 roku w Kobylnicy. Wzięło w nich udział 39 osób, w tym zastępca Burmistrza, skarbnik, członkowie Rady Miejskiej w Kobylnicy, pracownicy Urzędu Miejskiego w Kobylnicy, przedstawiciele szkół z terenu Gminy Kobylnica, Centrum Usług Wspólnych w Kobylnicy, Policji, Straży Miejskiej w Kobylnicy, Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku, Rady Senioralnej w Kobylnicy, Stowarzyszenia Seniorów w Kobylnicy, Biblioteki Publicznej w Kobylnicy, Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy, Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Kobylnicy, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kobylnicy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej w Kobylnicy.

1. Uwarunkowania prawne Strategii

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi, w świetle art. 17 ust. 1 pkt. 1 *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*, zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. W jego ramach należy szczególnie uwzględnić programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz inne, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawa precyzuje ponadto, w art. 16b pkt. 2, elementy, które musi zawierać strategia. Są to:

- 1) diagnoza sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt. 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych
- 2) prognoza zmian w okresie objętym strategią,
- 3) określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii i jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Ponadto, zgodnie z art. 16b pkt. 4 strategia opracowana przez gminę określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt. 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybie określonym w tej ustawie.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne akty normatywne w randze ustawy, wśród których należy wymienić w szczególności następujące:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;

- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny;
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo Energetyczne;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych;
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych odbywa się na podstawie przepisów wskazanych wyżej ustaw, a także szeregu innych, których tu nie wymieniono, a które regulują obowiązki organów gminy, sposób realizacji zadań własnych, jak również określają katalog dostępnych narzędzi.

2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi

Uwarunkowania programowe lokalnej polityki społecznej znajdują swoje źródła w dokumentach strategicznych różnych szczebli: międzynarodowego, europejskiego, krajowego, regionalnego oraz lokalnego. Stanowią one kierunkowe wytyczne dla działań jednostek samorządu terytorialnego, zapewniając spójność działań i realizację nadrzędnych celów polityki poszczególnych szczebli. Poniżej przedstawiono najważniejsze dokumenty, które należało uwzględnić przy opracowywaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych. Nie jest to jednak lista wyczerpująca, ponieważ tematyka odnosząca się do polityki społecznej znajduje się również w innych dokumentach strategicznych i programowych. Ponadto w tym miejscu skupiono się na wybranych dokumentach krajowych oraz regionalnych i lokalnych.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Główny cel tego dokumentu stanowi poprawa jakości życia Polaków, przy czym jakość życia jest tu rozumiana kompleksowo jako dobrostan w różnych obszarach życia: długości życia w ogóle, długości życia w zdrowiu, większej satysfakcji z wykonywania pracy, lepszych warunków łączenia kariery zawodowej z życiem prywatnym i rodzinnym, sprawnej sieci bezpieczeństwa socjalnego nastawionej na pomoc, której celem jest zwiększenie szans na aktywność społeczną i zawodową i dbałość o przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia, dostępności dóbr i usług publicznych bez względu na status rodzinny i miejsce zamieszkania, otwartych warunków uczestnictwa w życiu publicznym, bezpieczeństwa dochodów na starość, środowiskowego poczucia równowagi w odniesieniu do warunków krajobrazowych, naturalnego stanu otoczenia oraz żywności, udziału w kulturze, poczucia satysfakcji z życia. Osiąganie wskazanego celu będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach: konkurencyjności i innowacyjności; równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.

Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)

Strategia Rozwoju Usług Społecznych jest stosunkowo młodym dokumentem. Została przyjęta w dniu 15 czerwca 2022 roku przez Radę Ministrów jako pierwszy dokument na szczeblu krajowym odnoszący się do rozwoju usług społecznych. Głównym celem jej realizacji jest deinstytucjonalizacja, czyli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Wśród najważniejszych założeń tego dokumentu można wskazać:

- zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci,
- zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności,

- stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

**Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu.
Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030**

Dokument został przyjęty w dniu 13 września 2021 roku przez Radę Ministrów. Priorytety określone w tym dokumencie są następujące:

- I. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży;
- II. Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu;
- III. Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- IV. Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin;
- V. Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

**Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku.
Ekonomia Solidarności Społecznej**

Dokument ten za cel długofalowy przyjmuje, że *Ekonomia społeczna i solidarna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego*, natomiast za cel główny: *Do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług społecznych*. Osiągnięcie celu głównego możliwe będzie dzięki realizacji następujących celów szczegółowych:

1. Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych.
2. Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej na rynku.
4. Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej.

**Polityka społeczna wobec osób starszych 2030.
Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność**

Dokument został przyjęty Uchwałą nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 roku. Cel polityki społecznej wobec osób starszych stanowi podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa. Obszary dotyczące ogółu osób starszych to m.in. kształtowanie

pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie, uczestnictwo w życiu społecznym, tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, profilaktyka chorób, promocja zdrowia, zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego, tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej, a także działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze). Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych to w szczególności ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych, zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgniacyjnych, a także system wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030

Głównym celem Strategii, przyjętej w dniu 16 lutego 2021 roku przez Radę Ministrów, jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument składa się z ośmiu priorytetów, takich jak niezależne życie, dostępność, edukacja, praca, warunki życia i ochrona socjalna, budowanie świadomości oraz koordynacja. W ich ramach planowane są takie działania jak np. zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym, przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji, wczesna pomoc, edukacja włączająca, aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, modyfikacja i uzupełnienie systemu wsparcia zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności, dostęp do usług zdrowotnych oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia, profilaktyka i leczenie w obszarze zdrowia psychicznego oraz środowiskowy system wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego i inne.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

Na szczeblu wojewódzkim głównym dokumentem strategicznym jest *Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030*, której projekt został przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego Uchwałą nr 107/221/21 z dnia 4 lutego 2021 r. W świetle zawartej w niej wizji, Województwie Pomorskie w 2030 roku to region dobrobytu, czysty, otwarty, spójny, innowacyjny oraz rozwijający się w sposób trwały. Cele strategiczne i przyporządkowane im cele operacyjne są następujące:

1. Trwałe bezpieczeństwo

- 1.1. Bezpieczeństwo środowiskowe
- 1.2. Bezpieczeństwo energetyczne
- 1.3. Bezpieczeństwo zdrowotne
- 1.4. Bezpieczeństwo cyfrowe

2. Otwarta wspólnota regionalna

- 2.1. Fundamenty edukacji
- 2.2. Wrażliwość społeczna
- 2.3. Kapitał społeczny
- 2.4. Mobilność

3. Odporna gospodarka

- 3.1. Pozycja konkurencyjna
- 3.2. Rynek pracy
- 3.3. Oferta turystyczna i czasu wolnego
- 3.4. Integracja z globalnym systemem transportowym

Wskazany wyżej dokument zawiera w sobie strategię polityki społecznej województwa pomorskiego, która stanowi jego integralną część i od 2021 roku nie będzie opracowywana odrębnie. Z tego względu warto przytoczyć główne działania określone w SRWP 2030, które będą realizowane na terenie województwa, a które uwzględnią również Strategia na poziomie gminnym. Są to m.in.: rozwój usług społecznych (w tym kadry i infrastruktury), w szczególności w formule zdeinstytucjonalizowanej; likwidacja barier instytucjonalnych i fizycznych w dostępie do wszystkich usług publicznych; aktywizacja i integracja społeczna i zawodowa grup wymagających szczególnego wsparcia, przede wszystkim osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich opiekunów, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, kobiet, dzieci i młodzieży, realizacja programów w zakresie: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, rozwoju ekonomii społecznej, współpracy z NGO, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania narkomanii oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Na szczeblu gminnym istotne jest uwzględnienie zapisów powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Należy tu jednak wskazać, że *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Słupskiego na lata 2021-2025* kończy swoje obowiązywanie w roku poprzedzającym wejście w życie niniejszego dokumentu. W związku z tym przytaczanie jej założeń jest tu niecelowe.

Warto natomiast odnieść się do *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Kobylnica 2021-2026*, która jest kluczowym dokumentem strategicznym na poziomie samorządu gminnego. Zawarta w niej wizja rozwoju brzmi:

Gmina Kobylnica w 2026 r. to region:

- *bezpieczny: zapewniający wysoką jakość życia, realizujący działania prozdrowotne i prospołeczne, przygotowany na negatywne zjawiska klimatyczne oraz realizujący dostęp do zróżnicowanych źródeł energii*
- *o zrównoważonym rozwoju: edukacyjnym, ekonomicznym, społeczno-kulturowym*
- *spójny, zapewniający wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedni standard życia, warunki rozwoju oraz dostęp do infrastruktury*

Misja Gminy została określona w brzmieniu:

Gmina Kobylnica poprzez stały rozwój społeczny, ekonomiczny i infrastrukturalny, tworzy odpowiednie warunki dla osiągnięcia wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców.

Działania wpisujące się w sferę społeczną zawarto przynajmniej w dwóch obszarach strategicznych. W obszarze „Bezpieczeństwo” uwzględniono działania wspierające kształtowanie postaw prozdrowotnych, profilaktykę chorób cywilizacyjnych, teleopiekę, wsparcie psychologiczne mieszkańców w różnych grupach wiekowych, natomiast w obszarze „Edukacja i człowiek” usługi społeczne w obszarze sportu i rekreacji, kultury, edukacji, polityki społecznej oraz aktywizacji lokalnych społeczności.

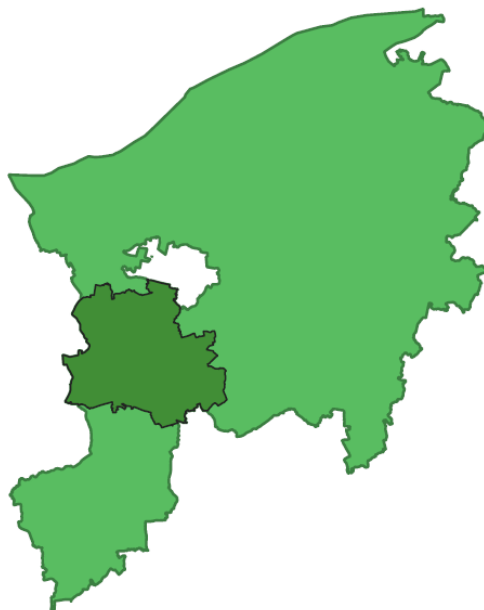
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Kobylnica

3.1. Położenie i ludność

Gmina Kobylnica jest gminą, położoną w północno-zachodniej części województwa pomorskiego. Sąsiaduje od północy z Gminą Redzikowo oraz Miastem Słupsk, od zachodu z Gminami Sławno i Postomino, od południa z Gminami Kępice i Trzebielino, a od wschodu z Gminą Dębica Kaszubska. Odległość do brzegu Morza Bałtyckiego, liczona w linii prostej, z wysuniętego najdalej na północ punktu gminy wynosi ok. 15 km. Gmina Kobylnica położona jest przy głównych szlakach komunikacyjnych województwa pomorskiego. Jej teren przecina droga krajowa nr 6, która biegnąca od granicy z Niemcami przez Szczecin, Słupsk, Lębork, Gdynię, do Gdańska. Jest tu także wytyczony przebieg drogi krajowej numer 21, łączącej północ z południem kraju, od Ustki przez Poznań w kierunku Wrocławia.

Z dniem 1 stycznia 2025 roku Kobylnica stała się miastem, a Gmina uzyskała status gminy miejsko-wiejskiej. Ten moment stanowił zwieńczenie wielu lat pracy i rozwijania funkcji miejskich, co zaowocowało decyzją o nadaniu Kobylnicy praw miejskich.

Rysunek 1. Gmina Kobylnica na tle powiatu słupskiego (stan od 1.01.2026)

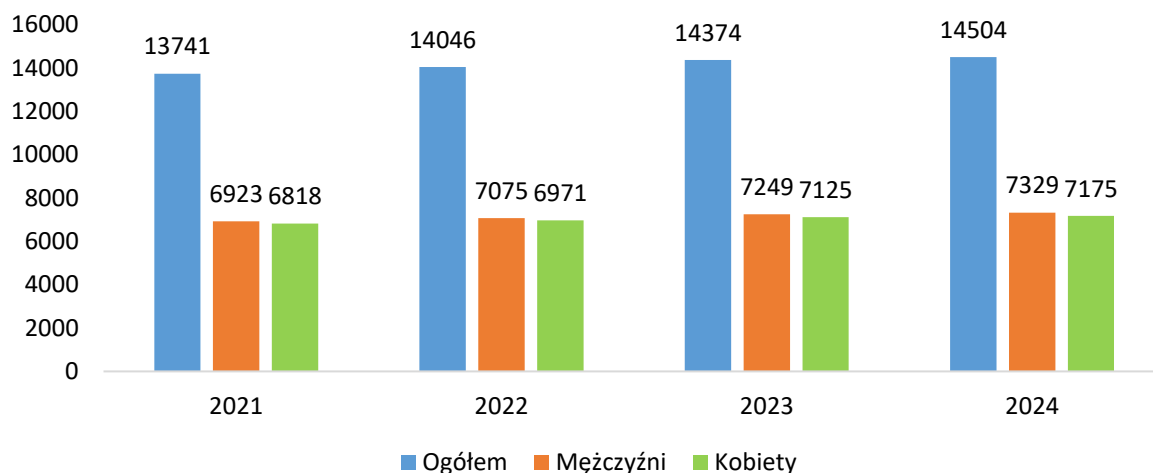
ŹRÓDŁO: URZĄD MIEJSKI W KOBYLNICY.

Pod względem administracyjnym gmina obejmuje 1 miasto i 36 miejscowości wiejskich, administracyjnie skupionych w 26 sołectwach. Siedzibę gminy stanowi Kobylnica, która, według stanu na 19 lutego 2025 r., liczyła 4 990 mieszkańców. W dalszej kolejności do najliczniejszych miejscowości na terenie gminy zalicza się Bolesławice (1 486 osób), Łosino (1 039 osób), Sycewice (888 osób), Kończewo (578 osób), Kwakowo (562 osoby) oraz Widzino (507 osób). Pozostałe miejscowości liczą mniej niż 500 mieszkańców, przy czym 25 wsi jest zamieszkiwanych przez mniej niż 200 osób.

W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego w grudniu 2024 roku w Gminie Kobylnica mieszkały 14 504 osoby, w tym 7 329 mężczyzn (50,5%) oraz 7 175 kobiet (49,5%). Liczba ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy w ostatnich czterech latach zwiększyła się.

W porównaniu do 2021 roku miał miejsce wzrost o 763 osoby, tj. o 5,6%, natomiast w odniesieniu do 2023 roku liczba ta wzrosła o 130 osób, tj. o 0,9%. Liczba ludności w omawianej perspektywie czasowej zwiększa się systematycznie.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Kobylnica w latach 2021-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Jednym z czynników, które mają wpływ na tempo i wielkość zmian liczby ludności jest przyrost naturalny, stanowiący różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. W latach 2021-2024 w wyniku ruchu naturalnego mógł nastąpić niewielki wzrost liczby ludności, ponieważ przyrost wykazywał wartości dodatnie. Wyjątkiem był 2024 rok, gdzie przyrost naturalny wykazał wartość ujemną. Ukształtował się wtedy na poziomie -47 osób, przy czym odnotowano 86 urodzeń żywych i 133 zgony. W porównaniu do 2021 roku liczba urodzeń żywych zmniejszyła się o 41, natomiast liczba zgonów wzrosła o 16, co spowodowało przyjęcie ujemnej wartości przyrostu naturalnego.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Kobylnica w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Urodzenia żywe	127	110	115	86
Zgony ogółem	117	104	105	133
Przyrost naturalny	10	6	10	-47

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Wpływ na kształtowanie się liczby ludności gminy mają również migracje. W badanym okresie saldo migracji wykazywało wartości dodatnie. W 2024 roku saldo migracji ukształtowało się na poziomie 178, przy czym w ruchu wewnętrznym w gminie zameldowało się 368 osób, a wymeldowało 197, natomiast w ruchu zagranicznym zameldowało się 10, a wymeldowały 3. Saldo migracji stanowi główny przyczynek wzrostu liczby ludności gminy w ostatnich latach, ponieważ corocznie liczba zameldowań jest większa niż liczba wymeldowań z terenu gminy. W analizowanym okresie największe saldo migracji odnotowano w 2021 roku, kiedy wynosiło 373 osoby.

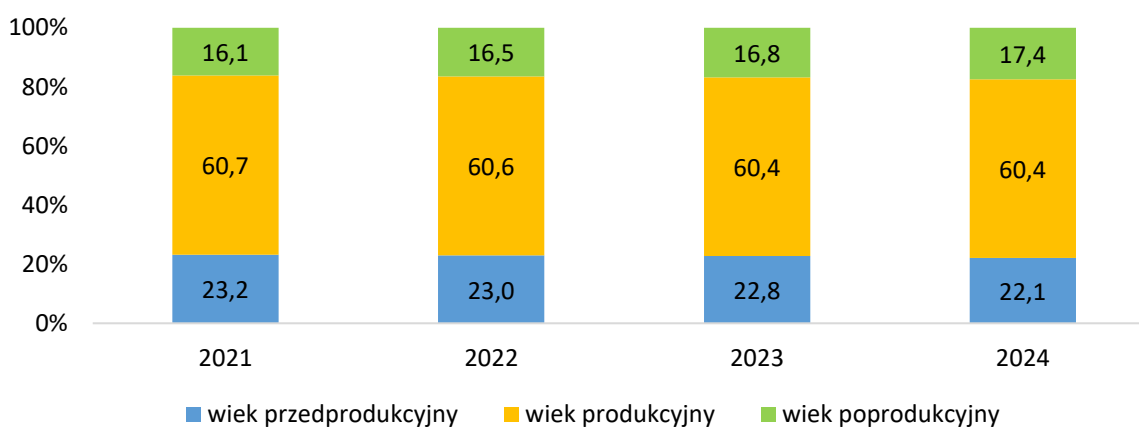
Tabela 2. Migracje na pobyt stały w Gminie Kobylnica w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
zameldowania w ruchu wewnętrznym	571	478	481	368
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	206	200	183	197
saldo migracji wewnętrznych	365	278	298	171
zameldowania z zagranicy	8	12	14	10
wymeldowania za granicę	0	0	3	3
saldo migracji zagranicznych	8	12	11	7
saldo migracji ogółem	373	290	309	178

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W ostatnich dziesięcioleciach w Polsce, podobnie jak w innych krajach rozwiniętych, coraz silniej zaznacza się zjawisko *starzenia się społeczeństwa*. I choć starzenie się i starość są wpisane w cykl życia ludzkiego, to jednak rozwój cywilizacyjny, wydłużanie czasu trwania życia oraz coraz wyższa jego jakość powodują, że społeczeństwo starzeje się intensywniej niż kiedyś. Oznacza to, że w jego strukturze coraz większy odsetek stanowią ludzie starsi, natomiast najmłodsze grupy wiekowe mają coraz mniejszy udział. Zjawisko *starzenia się* cechuje również społeczeństwo Gminy Kobylnica, jednak w stopniu niższym niż ogólnie w kraju czy regionie.

Wykres 2. Mieszkańcy Gminy Kobylnica według ekonomicznych grup wieku w latach 2021-2024 (w %)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W okresie od 2021 do 2024 roku w gminie można było zaobserwować:

- spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc dzieci i młodzieży do 17 roku życia z 23,2% w pierwszym roku analizy do 22,1% w ostatnim;
- spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) – z 60,7% do 60,4%;
- wzrost odsetka osób w poprodukcyjnym okresie życia (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety od 60 lat wzwyż) – z 16,1% do 17,4%.

Powyższe dane wskazują na to, że sytuacja demograficzna gminy jest dość dobra. Społeczeństwo wykazuje cechy starzenia się, jednak nie jest to proces zaawansowany,

natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, kształtujący się na poziomie 17,4%, nie jest bardzo wysoki. Jest to szczególnie widoczne w porównaniu z danymi dotyczącymi powiatu słupskiego, w którym w 2024 roku w wieku poprodukcyjnym było 22,1% mieszkańców, a od 2021 roku odsetek ten wzrósł o 2,1 punktu. Należy jednak prognozować intensyfikację zjawiska starzenia się społeczeństwa.

3.2. Lokalna gospodarka i rynek pracy

Istotne dla diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy jest scharakteryzowanie lokalnej gospodarki. Tworzona jest ona przez system składający się z powiązanych ze sobą podmiotów – firm, instytucji publicznych oraz gospodarstw domowych, które spełniają odmienne funkcje oraz dążą do osiągnięcia określonych celów. Jej specyfika i kondycja uwarunkowane są wieloma czynnikami, w tym m.in. społecznymi, geograficznymi, historycznymi, prawnymi oraz instytucjonalnymi, a jednocześnie w sposób bezpośredni lub pośredni przekładają się na jakość życia mieszkańców danego terytorium.

Wpływ na lokalną gospodarkę ma przede wszystkim położenie gminy w bliskiej odległości Słupska, co sprzyja napływowi zarówno nowych mieszkańców, jak i inwestorów i przedsiębiorców. Gmina Kobylnica charakteryzuje się ponadto położeniem przy ważnych szlakach komunikacyjnych, dużymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, a także istotnym znaczeniem rolnictwa oraz przetwórstwa rolno-spożywczego. Wszystkie te elementy nadają gminie wielofunkcyjny charakter.

Na koniec 2024 roku w rejestrze REGON figurowało 2 112 podmiotów gospodarki narodowej z terenu Gminy Kobylnica, co oznacza, że ich liczba wzrosła w porównaniu do 2021 roku o 261, tj. o 14,1%. Nasycenie podmiotami gospodarczymi w gminie kształtuje się na dużym poziomie. Na każdy 1 000 ludności w 2024 roku przypadało tu 146 podmiotów, natomiast na każdy 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 241 podmiotów. Wskaźniki te kształtowały się więc na wyższym poziomie niż w całym powiecie, gdzie wynosiły odpowiednio 123 i 209,6 podmiotów. Wyższe nasycenie dotyczy również osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W 2024 roku na 1 000 mieszkańców gminy przypadało tu 114 takich osób, natomiast na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 18,82 osoby prowadzące działalność gospodarczą. Wskaźniki te w powiecie kształtowały się na poziomie 94 i 15,99.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Kobylnica w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Podmioty wpisane do REGON na 1 000 ludności	135	140	140	146
Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	221,8	230,5	231,4	241,0
Osoby fiz. prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności	106	109	109	114
Osoby fiz. prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	17,46	18,08	18,04	18,82

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W strukturze wielkościowej podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Kobylnica przeważają podmioty zatrudniające do 9 osób – w 2024 roku stanowiły one 97,2% ogółu, w dalszej kolejności są podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób (2,4%). W latach 2021-2024 osiem podmiotów zatrudniało od 50 do 249 pracowników, a jeden podmiot zatrudniał od 250 pracowników i więcej.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości w Gminie Kobylnica w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
0-9	1 797	1 907	1 954	2 053
10-49	45	45	45	50
50-249	8	8	8	8
250-999	1	1	1	1
Razem	1 851	1 961	2 008	2 112

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W 2024 roku na terenie Gminy Kobylnica zarejestrowanych było 1 650 osób prowadzących działalność gospodarczą. W porównaniu do 2021 roku ich liczba wzrosła o 193, tj. o 13,2%.

3.3. Dominujące problemy społeczne w ujęciu pomocy społecznej

W 2024 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Kobylnicy przyznał świadczenia z pomocy społecznej 302 osobom, żyjącym w 213 rodzinach, w których funkcjonowały 433 osoby. W porównaniu do 2022 roku skala korzystania przez mieszkańców gminy z pomocy społecznej wzrosła. Liczba osób, którym przyznano świadczenie, zwiększyła się o 24, tj. o 8,6%; liczba rodzin spadła o 11, tj. o 4,9%, natomiast liczba osób w rodzinach wzrosła o 6, czyli o 1,4%.

Tabela 5. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Kobylnica w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	278	334	302
Liczba rodzin	224	233	213
Liczba osób w rodzinach	427	473	433

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi

opiekuńcze. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej.

Tabela 6. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w Gminie Kobylnica w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Zasiłek stały	85	78	79
- dla osoby samotnie gospodarującej	77	73	70
- dla osoby w rodzinie	8	6	10
Zasiłek okresowy	2	7	7
- z tytułu bezrobocia	0	0	1
- z tytułu długotrwałej choroby	2	3	7
- z tytułu niepełnosprawności	0	0	0
Zasiłek celowy (inne zasiłki celowe)	134	152	128

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej przyznawany był zasiłek celowy – w tym przypadku liczba świadczeniobiorców w 2024 roku wyniosła 128, co oznacza spadek w porównaniu do 2022 roku o 6 osób.

Na drugim miejscu były zasiłki stałe, które w 2024 roku przyznano 79 osobom, spośród których 70 to osoby samotnie gospodarujące, a 10 to osoby pozostające w rodzinie. Liczba osób, które otrzymywały zasiłek stały w latach 2022-2024 zmniejszyła się o 6

W trzeciej kolejności należy wskazać zasiłki okresowe, które w 2024 roku otrzymało 7 osób, czyli o 5 osób więcej niż w 2022 roku. Wszystkie osoby pobierały go z tytułu długotrwałej choroby, a ponadto jedna osoba z tytułu bezrobocia.

Zgodnie z art. 7 i 8 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom, spełniającym kryteria dochodowe, w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń mieszkańcom Gminy Kobylnica w 2024 roku należy wskazać następujące:

- 1) długotrwała lub ciężka choroba (168 rodzin; 294 osoby w rodzinach),
- 2) niepełnosprawność (122 rodziny; 199 osób),
- 3) ubóstwo (117 rodzin; 177 osób),

- 4) potrzeba ochrony macierzyństwa (30 rodzin; 146 osób),
- 5) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (30 rodzin; 129 osób).

Tabela 7. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Kobylnica w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	128	202	124	191	117	177
Bezdomność	9	9	11	11	12	12
Potrzeba ochrony macierzyństwa	27	129	36	174	30	146
- w tym wielodzietność	17	92	23	129	21	115
Bezrobocie	59	137	52	136	42	95
Niepełnosprawność	120	174	125	197	122	199
Długotrwała lub ciężka choroba	160	251	174	311	168	294
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	28	113	33	144	30	129
- w tym rodziny niepełne	20	60	22	72	20	62
- w tym rodziny wielodzietne	10	65	15	90	11	71
Przemoc w rodzinie / przemoc domowa	2	9	3	11	5	17
Alkoholizm	53	79	55	82	46	62
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2	9	11	8	11
Zdarzenie losowe	2	4	4	7	1	2
Sytuacja kryzysowa	2	4	0	0	0	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Inne powody korzystania z pomocy społecznej występujące w Gminie Kobylnica to alkoholizm (46 rodzin, 62 osoby), bezdomność (12 rodzin, 12 osób), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (8 rodzin, 11 osób), przemoc domowa (5 rodzin, 17 osób) oraz zdarzenie losowe (1 rodzina, 2 osoby).

4. Zasoby gminnego systemu pomocy i wsparcia

4.1. Instytucjonalny system pomocy i wsparcia

Instytucjonalny system pomocy i wsparcia organizowany jest na rzecz osób i rodzin, doświadczających trudnych sytuacji życiowych – szczególnie wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać wyzwań i barier wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej to między innymi na samorządzie gminy spoczywa obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej wobec jej mieszkańców. Jednostką wykonującą te zadania w gminie jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kobylnicy. W świetle art. 15 ww. ustawy, polegają one na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

OPS w Kobylnicy realizuje ponadto szereg zadań wynikających z innych ustaw, w tym m.in. w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, świadczeń rodzinnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów i prowadzenia postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, stypendiów i zasiłków szkolnych i karty dużej rodziny.

Podejmuje się realizacji szeregu programów i projektów, służących poprawie jakości życia mieszkańców, w tym takich jak: „Opieka wytchnieniowa”, Korpus Wsparcia Seniorów, Teleopieka, Karta Seniora Gminy Kobylnica, Kobylnicka Karta Dużej Rodziny czy Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027. OPS realizuje ponadto programy polityki zdrowotnej takie jak np. Program Profilaktyki Zakażeń HPV w Gminie Kobylnica na lata 2021-2025, Program profilaktyki i wczesnej diagnostyki boreliozy w populacji osób dorosłych w Gminie Kobylnica na lata 2021-2025. OPS prowadzi także Klub Seniora w Widzinie.

Zasoby instytucjonalne gminy tworzy również Urząd Miejski oraz jednostki organizacyjne gminy, tj.:

- Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy,
- Biblioteka Publiczna w Kobylnicy,
- Centrum Usług Wspólnych w Kobylnicy,
- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Kobylnicy,
- Szkoła Podstawowa im. Polskich Olimpijczyków w Kwakowie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Kończewie,
- Szkoła Podstawowa im. Ksiąząt Pomorskich w Słonowicach,
- Szkoła Podstawowa im. Polskich Noblistów w Sycewicach.

Pomoc i wsparcie mieszkańcom Gminy zapewnia także Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny. Do zadań KRPA należy m.in. podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego; przeprowadzanie rozmów motywacyjno-interwencyjnych z osobami mającymi problem z nadużywaniem alkoholu oraz członkami ich rodzin; współdziałanie z organizacjami pozarządowymi i społecznymi w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi; a także prowadzenie kontroli przestrzegania warunków sprzedaży napojów alkoholowych i opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. W jego skład wchodzi osoby z różnych grup zawodowych, reprezentujące instytucje publiczne odpowiedzialne za działania w tym obszarze. Zespół integruje i koordynuje działania różnych podmiotów i specjalistów, w szczególności poprzez diagnozowanie problemu przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku nim zagrożonym bądź dotkniętym, rozpowszechnianie informacji o możliwych formach pomocy oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową. Bardzo ważne są także działania profilaktyczne oraz edukacja społeczna.

Należy wskazać także jednostki powiatowe funkcjonujące w obszarze pomocy społecznej i rynku pracy, w tym przede wszystkim:

- ✓ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku – realizuje zadania powiatu wynikające nie tylko z ustawy o pomocy społecznej, ale również m.in. z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jako organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej), a także ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- ✓ Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku – realizuje zadania powiatu, polegające m.in. na udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy (pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa), organizowaniu i finansowaniu usług i instrumentów rynku pracy, przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia, a także opracowywaniu analiz i sprawozdań dotyczących rynku pracy.

System pomocy i wsparcia w szerokim ujęciu obejmuje również inne instytucje rynku pracy, jednostki oświatowe oraz wszystkie podmioty, które na co dzień współpracują ze sobą ze względu na zbieżne cele oraz obsługę tych samych klientów. Mogą to być, oprócz wymienionych powyżej, m.in. Komenda Miejska Policji w Słupsku, Posterunek Policji w Kobylnicy, Sąd Rejonowy w Słupsku, Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Słupsku.

4.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych

W świetle ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, stanowi ona działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowaną w formie działalności

gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym. Podmiotami ekonomii społecznej są natomiast m.in. spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie pracy oraz organizacje pozarządowe.

W Krajowym Rejestrze Sądowym na terenie Gminy Kobylnica są zarejestrowane 33 podmioty, nie licząc podmiotów w stanie likwidacji, które mogą tworzyć potencjał wspólnoty samorządowej do realizacji usług społecznych. Są to:

- 1) Fundacja „Słupskie Skrzydła”,
- 2) Fundacja Działajmy-Pomagajmy,
- 3) Fundacja Hospicjum Domowe Słupski Żonkil,
- 4) Fundacja Otoczenie,
- 5) Fundacja Siedotuje,
- 6) Fundacja Słupskich,
- 7) Fundacja Zdrowego Stylu Życia Ludwiki Dąbrowskiej,
- 8) Klub Sportowy „Granit” Kończewo,
- 9) Klub Sportowy Olimpijczyk Kwakowo,
- 10) Koło Gospodyń Wiejskich „Powsinogi” w Łosinie,
- 11) Kółko Rolnicze – Koło Gospodyń Wiejskich w Kobylnicy,
- 12) Kółko Rolnicze – Koło Gospodyń Wiejskich w Luleminie,
- 13) Ludowy Zespół Sportowy „Wiraż”,
- 14) Międzynarodowy Instytut Społeczno-Kulturalny,
- 15) Ochotnicza Straż Pożarna w Kruszynie,
- 16) Ochotnicza Straż Pożarna w Lubuniu,
- 17) Ochotnicza Straż Pożarna w Luleminie,
- 18) Ochotnicza Straż Pożarna w Sierakowie,
- 19) Ochotnicza Straż Pożarna w Sycewicach,
- 20) Ochotnicza Straż Pożarna Wrząca,
- 21) Słupskie Stowarzyszenie Krav-Maga,
- 22) Stowarzyszenie „ENZA”,
- 23) Stowarzyszenie „Klub Strzelecki FORMOZA”,
- 24) Stowarzyszenie „Zespół Aktywnych Seniorów”,
- 25) Stowarzyszenie Edukacyjne Innowacja,
- 26) Stowarzyszenie Grupa Motocyklowa "Chopper-Cruiser Riders' Group,
- 27) Stowarzyszenie Kobięcej Koszykówki „HIT Kobylnica”,
- 28) Stowarzyszenie na Rzecz Innowacji w Edukacji i Kulturze,
- 29) Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intellektualnie „Źródło”,
- 30) Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Kobylnicy,

- 31) Stowarzyszenie Sołtysów Gminy Kobylnica,
- 32) Stowarzyszenie Sportowe „Słupia” Kwakowo,
- 33) Stowarzyszenie Sportowe „Victoria” Wrząca.

Wymienione wyżej organizacje funkcjonują w różnych obszarach, w szczególności sportu, edukacji, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej, usług zdrowotnych oraz aktywizacji lokalnej społeczności. Skala ich działalności w większości może wskazywać na niewielką lub średnią zdolność do świadczenia usług społecznych, w szczególności z uwagi na możliwości kadrowe, finansowe oraz warunki organizacyjne tych podmiotów. Należy też wskazać, że część organizacji figurujących w KRS może nie działać, a pozostały jedynie w rejestrze. Warto jednak pamiętać, że potencjał wspólnoty samorządowej do realizacji usług społecznych czy zadań publicznych może być tworzony zarówno przez powyższe organizacje, jak i inne, które nie mają siedziby w gminie, a które mogą być aktywne na jej terenie.

Istotną rolę w aktywizacji lokalnej społeczności pełnią obecnie Koła Gospodyń Wiejskich. Część z nich została już wskazana jako podmiot zarejestrowany w KRS, natomiast część z nich figuruje jedynie w rejestrze KGW prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Są to:

- 1) Koło Gospodyń Wiejskich Babki z Wypiekami Bolesławice,
- 2) Koło Gospodyń Wiejskich w Widzinie „Jak nie my – to kto”,
- 3) Koło Gospodyń Wiejskich Sierakowo,
- 4) Koło Gospodyń Wiejskich w Sycewicach,
- 5) Koło Gospodyń Wiejskich „Kwakowianki” w Kwakowie.

Współpraca Gminy Kobylnica z organizacjami pozarządowymi odbywa się zarówno w formie finansowej, jak i pozafinansowej, na podstawie rocznych programów współpracy. W 2024 roku na realizację zadań publicznych przez organizacje przeznaczono 685 000,00 zł, przy czym kwota przekazano organizacjom wynosiła 683 897,06 zł, natomiast kwota wykorzystana to 669 342,73 zł. W ramach ogłoszonych konkursów zrealizowano 28 zadań publicznych w czterech obszarach działania, natomiast w trybie pozakonkursowym zgodnie z art. 19a Ustawy pozytywnie rozpatrzono 11 ofert. Łącznie udzielono dotacji na 39 zadań, przy czym zadania w ramach otwartych konkursów ofert mieściły się w czterech obszarach:

1. Obszar przeciwdziałania patologiom, wykluczeniom społecznym i uzależnieniom:

- Udzielanie tymczasowego schronienia oraz kompleksowej pomocy ofiarom przemocy domowej z terenu gminy Kobylnica.
- Organizacja zajęć prewencyjnych dla młodzieży szkół podstawowych z terenu gminy Kobylnica w zakresie ochrony zdrowia i życia, ochrony mienia.
- Rozpowszechnianie wiedzy na temat uzależnień oraz pomoc osobom dotkniętym problemem uzależnień, w tym behawioralnych.
- Świadczenie usług czasowej pomocy w postaci miejsca noclegowego i/lub całodobowego schronienia wraz z zapewnieniem niezbędnych warunków socjalnych

dla osób bezdomnych, których ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały jest Gmina Kobylnica.

- Działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu.

2. Obszar sportu, turystyki i rekreacji:

- Przygotowanie do udziału i udział klubów sportowych we współzawodnictwie sportowym seniorów.
- Organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży w ramach UKS oraz pozostałych stowarzyszeń i klubów prowadzących zajęcia dla dzieci i młodzieży w tym wydarzeń o charakterze ogólnodostępnym.
- Nauka tańca oraz pokazy taneczne.
- Organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży w zakresie pływania.
- Organizacja zawodów i wydarzeń tanecznych dla dzieci i młodzieży.
- Organizacja imprezy sportowo-rekreacyjnej popularyzującej bieganie.
- Organizacja na terenie Gminy Kobylnica imprezy sportowo-rekreacyjnej o zasięgu ogólnodostępnym upamiętniającej odzyskanie przez Polskę niepodległości.

3. Obszar społeczny:

- Opracowanie i przygotowanie do druku cyklicznego wydawnictwa czasopisma "Kurier Sołecki".
- Podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.

4. Obszar edukacji, oświaty i wychowania

- Wspieranie i organizacja działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie historii kolei oraz bezpieczeństwa pieszych w ruchu kolejowym.
- Organizacja dodatkowych zajęć pozalekcyjnych.

Największe środki zostały wykorzystane przez organizacje w ramach obszaru sportu, turystyki i rekreacji (437.520,70 zł), a następnie w obszarze przeciwdziałania patologiom, wykluczeniom społecznym i uzależnieniom (90.584,00 zł), obszarze społecznym (68.463,60 zł) oraz edukacji, oświaty i wychowania (9.979,37 zł).

Wśród organizacji, które w 2024 roku realizowały zadania publiczne w Gminie Kobylnica były: Fundacja DOBROWSKAZ, Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii I O/Słupsk, Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Słupskie, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Oddział Terenowy w Słupsku, Stowarzyszenie „Zespół Aktywnych Seniorów”, Stowarzyszenie Sołtysów Gminy Kobylnica, Klub Sportowy „Granit” Kończewo, Klub Sportowy „Słupia” w Kobylnicy, Klub Sportowy „Sokół” w Kuleszewie, Klub Sportowy „SPARTA” w Sycewicach, Klub Sportowy „Olimpijczyk” Kwakowo, Uczniowski Klub Sportowy „Orzeł” w Kończewie, Uczniowski Klub Sportowy „Orliki” Kończewo, Uczniowski Klub Sportowy

„Olimpijczyk” przy SP w Kwakowie, Akademia Piłkarska „Słupia” w Kobylnicy, Klub Tańca Sportowego „PAKTAN” w Słupsku, Słupskie Stowarzyszenie Tańca Sportowego Cheerleaders Maxi, Stowarzyszenie „Klub Strzelecki” FORMOZA, Towarzystwo Pływackie „Skalar”, Klub Tańca Sportowego „PAKTAN” w Słupsku, Stowarzyszenie Edukacyjne INNOWACJA, Rada Regionalna Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej w Słupsku, Koło Gospodyń Wiejskich w Sycewicach, Uczniowski Klub Sportowy "BYKI" Słupsk, Fundacja Działajmy-Pomagajmy.

5. Główne wyzwania strategiczne lokalnej polityki społecznej

5.1. Sytuacja osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

Zachowanie odpowiedniego poziomu zdrowotności społeczeństwa stanowi obecnie poważne wyzwanie, ze względu m.in. na postępujące starzenie się społeczeństwa, zanieczyszczenie środowiska i zmiany klimatyczne, niewłaściwą dietę, mało aktywny tryb życia itp. Jednocześnie jednym z zadań gminy jest ochrona zdrowia, czyli działalność, której celem jest zapobieganie chorobom i ich leczenie, utrzymanie rozwoju psychicznego, fizycznego i społecznego człowieka, przedłużanie życia, a także zapewnienie zdrowego rozwoju następnym pokoleniom. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje zdrowie nie tylko jako całkowity brak choroby, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego oraz społecznego dobrostanu, tj. dobrego samopoczucia. Zdrowie jest zatem jedną z podstawowych wartości, warunkujących prowadzenie produktywnego i satysfakcjonującego życia. Przewlekła lub ciężka choroba może zaś stanowić barierę w wypełnianiu ról zawodowych, rodzinnych i społecznych.

Problemy zdrowotne mogą być jedną z przyczyn ubóstwa i innych problemów osób i rodzin. Zaburzają bowiem ich prawidłowe funkcjonowanie w wielu aspektach, niejednokrotnie przyczyniając się do obniżenia jakości życia i wystąpienia trudnych sytuacji, takich jak utrata pracy, niemożność podjęcia zatrudnienia, trudności finansowe i zadłużenie, wynikające z wysokich kosztów leczenia przy niskich dochodach lub ich braku, uzależnienia, konflikty w rodzinie, a także inne problemy zdrowotne takie jak np. depresja.

Podobnie może wyglądać sytuacja w przypadku niepełnosprawności, która w świetle definicji WHO, oznacza „ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”¹. W polskim ustawodawstwie, niepełnosprawność została zdefiniowana jako trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy². Niepełnosprawność może wiązać się z obniżoną sprawnością ruchową, sensoryczną (zmysłową), intelektualną, psychofizyczną, komunikowania się oraz funkcjonowania w społeczeństwie. Jej przyczynami mogą być przewlekłe choroby, wady wrodzone, przebyte urazy i wypadki, a także obniżanie się sprawności fizycznej i umysłowej wraz ze starzeniem się organizmu. Może zatem wystąpić w różnym okresie życia oraz mieć różny stopień.

Osoby z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorujące i ich rodziny często w większym stopniu niż inni członkowie społeczności lokalnej narażone są na ubóstwo i wykluczenie. Mogą doświadczać odrzucenia zarówno w wymiarze personalnym, przez środowisko społeczne, jak i na gruncie zawodowym. Osoby z niektórymi rodzajami niepełnosprawnościami mierzą się w codziennym funkcjonowaniu z barierami architektonicznymi, technicznymi oraz w komunikowaniu się, przez co ich uczestnictwo w życiu społecznym jest utrudnione. Ponadto

¹ Cyt. za <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/niepelnosprawnosc;3947453.html>

² Art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

jednymi z częściej doświadczanych problemów jest niedostatek środków finansowych oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji.

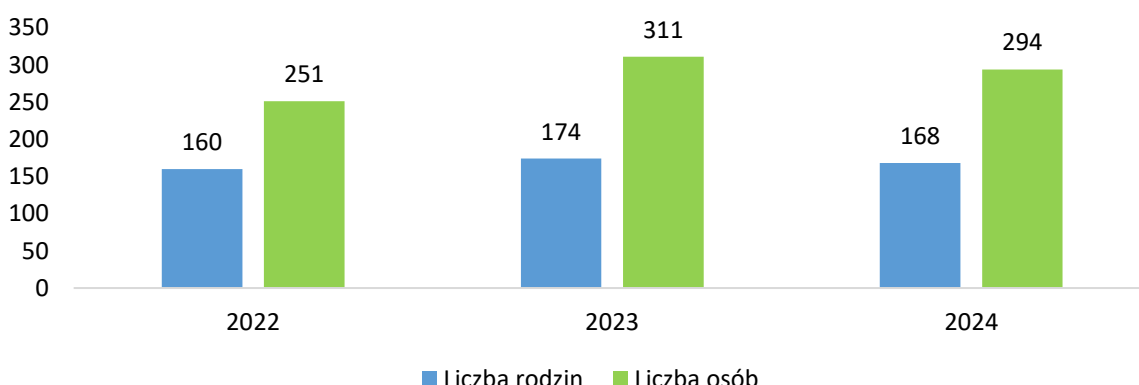
Zarówno osoby z niepełnosprawnościami, jak i doświadczające długotrwałej, przewlekłej choroby oraz osoby w podeszłym wieku można zaliczyć do kategorii osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, czyli osób, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. W rodzinach, w których przynajmniej jeden z członków jest osobą wymagającą stałej opieki, nasilają się problemy związane z godzeniem pracy zarobkowej i innych obowiązków, a także przemęczenie i wypalenie osoby bliskiej sprawującej opiekę nad osobą chorującą lub z niepełnosprawnościami.

W świetle danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 roku w Gminie Kobylnica zamieszkiwało 1 470 osób z niepełnosprawnościami, w tym 52,4% to kobiety, a 47,6% stanowili mężczyźni. Spośród wszystkich osób z niepełnosprawnościami w gminie 1 185 (80,6%) to osoby niepełnosprawne prawnie, a 285 (19,4%) to osoby niepełnosprawne tylko biologicznie.

Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Słupsku wskazują na to, że w latach 2022-2024 corocznie wydawanych było od 400 do 453 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności lub orzeczeń o wskazaniach do ulg lub uprawnień dla mieszkańców gminy oraz od 50 do 62 osób do 16 roku życia zaliczanych było do osób niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu.

Wśród głównych powodów korzystania przez mieszkańców Gminy Kobylnica ze świadczeń z pomocy społecznej są dwa bezpośrednio związane ze zdrowiem. W 2024 roku w 168 rodzinach funkcjonowały osoby wymagające wsparcia związanego z długotrwałą lub ciężką chorobą. W porównaniu do 2022 roku liczba tych rodzin zwiększyła się o 8, natomiast liczba osób w rodzinach wzrosła o 43.

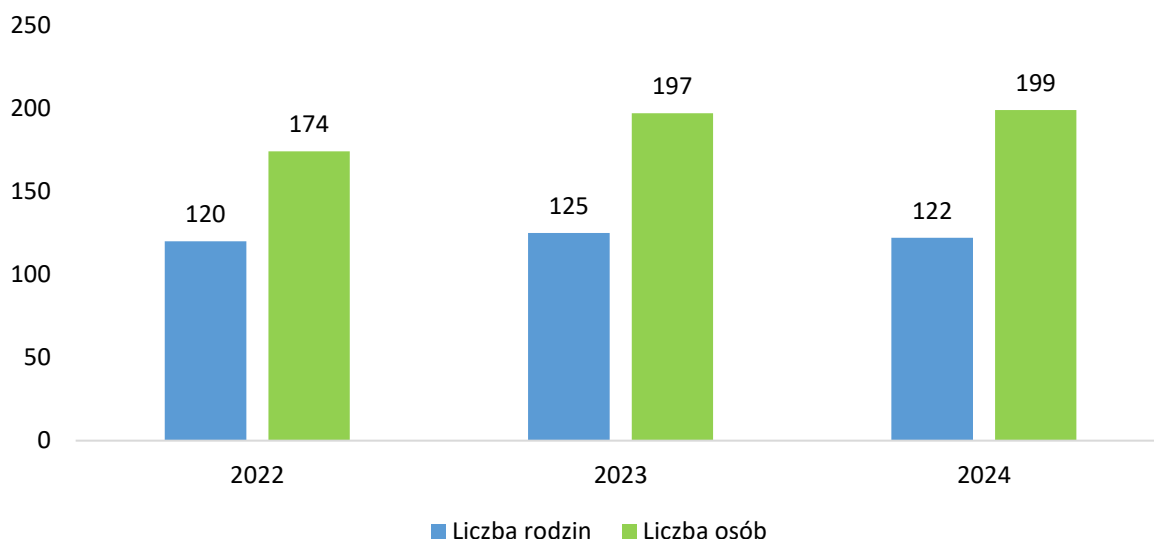
Wykres 3. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Niepełnosprawność członka rodziny w 2024 roku była powodem wsparcia 122 rodzin z terenu gminy, w których funkcjonowało 199 osób. Liczba tych rodzin w omawianej perspektywie wzrosła o 2, natomiast liczba osób w nich funkcjonujących wzrosła o 25.

Wykres 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Również wiek może stanowić przyczynę zaistnienia konieczności wsparcia osoby. Według Światowej Organizacji Zdrowia, starość zaczyna się wraz z 60 rokiem życia i można ją podzielić na trzy etapy: do 74 r.ż. trwa wczesna starość, w przedziale 75-89 lat jest starość pośrednia (lub wiek podeszły), zaś od 90 r.ż. można już mówić o długowieczności lub późnej starości. Jednak pierwsze zmiany biologiczne, które oznaczają początek starości, zaczynają się w organizmie ludzkim już po czterdziestce. To wtedy słabnie zdrowotność oraz obniża się sprawność, rośnie zagrożenie przewlekłą chorobą i niepełnosprawnością. W wieku starszym te zmiany się nasilają – spada stężenie hormonów, spowalniają się funkcje poznawcze, motoryczne i pamięć, zaś występujące schorzenia dotyczą najczęściej układu krążenia (choroba wieńcowa, nadciśnienie), zmian nowotworowych, cukrzyca typu 2 i choroby układu kostno-stawowego. Osłabieniu ulega system immunologiczny, zdolność regeneracji po wysiłku oraz przystosowywanie się organizmu do zmiennych warunków³.

Jednak to, w jakiej kondycji psychicznej, emocjonalnej, fizycznej i społecznej dana osoba wkracza w wiek seniorski, zależy od mnóstwa czynników. Przede wszystkim jest efektem tego, jaki tryb życia osoba prowadziła, np. czy uprawiała sport lub inne aktywności na świeżym powietrzu, dobrze się odżywiała, stroniła od używek, jaką pracę wykonywała, a także czy budowała pozytywne relacje z bliskimi oraz znajomymi. W związku z tym, sytuacja życiowa danej osoby w wieku 60+ może się diametralnie różnić od jej rówieśników. Warto również wskazać, że sytuacja materialna wielu osób starszych jest trudna. Minimalna emerytura rolnicza lub pracownicza, a w bardziej skrajnych sytuacjach (gdy osoba nie wypracowała prawa

³ https://www.doz.pl/czytelnia/a12239-Zrozumiec_seniora_-_potrzeby_i_emocje_osob_starszych

do emerytury) renta rodzinna, renta socjalna lub inne świadczenia z pomocy społecznej, mogą okazać się nie wystarczające do pokrycia kosztów życia, zwłaszcza w sytuacji problemów zdrowotnych i rosnących wydatków na leki i wizyty u lekarzy.

Ponadto, seniorzy z różnych względów są bardziej narażeni na samotność i izolację społeczną. Dotyczy to zwłaszcza kobiet, których długość życia jest dłuższa niż mężczyzn⁴. Po śmierci współmałżonka oraz usamodzielnieniu się dzieci, osoba starsza pozostaje sama w miejscu zamieszkania. Nie mając żadnego obowiązku społecznego (np. nauka, praca) oraz oparcia w rodzinie czy w otoczeniu sąsiedzkim, w obliczu rosnących problemów zdrowotnych, barier finansowych i komunikacyjnych oraz malejących kontaktów społecznych, może stracić sens życia, popaść w depresję.

W obliczu powyższych problemów, seniorzy na pewnym etapie życia potrzebują pomocy innych osób w zaspokojeniu codziennych potrzeb (np. zakupy, przygotowanie posiłku, pielęgnacja i higiena ciała), jednakże nierzadko tej pomocy są pozbawieni. W takich przypadkach interweniują służby społeczne. W 2024 roku pomocą społeczną objęte były 44 rodziny emerytów i rencistów, w których funkcjonowało 60 osób, przy czym 33 rodziny były jednoosobowe, 8 rodzin dwuosobowych, 1 rodzina trzyosobowa i 2 rodziny liczyły 4 i więcej osób. W porównaniu do 2022 roku zarówno liczba rodzin emerytów i rencistów objętych wsparciem, jak i liczba osób w rodzinach zmniejszyły się o 9.

Jednym z podstawowych zadań gminy w zakresie wsparcia osób i rodzin, które doświadczają problemu niepełnosprawności oraz ciężkiej i/lub przewlekłej choroby, są usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze. Mogą one zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom pozostającym w rodzinach, gdy rodzina nie jest sama w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki. W 2024 roku pomoc w postaci usług opiekuńczych otrzymywało 17 osób, czyli o 5 osób więcej niż w 2022 roku.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. W 2024 roku w DPS w przebywało 21 mieszkańców gminy, czyli o jedna osoba mniej niż w 2022 roku.

Wraz z dalszym wzrostem liczby seniorów oraz wydłużaniem się okresu trwania życia, a także pogarszaniem stanu zdrowia i rosnącym osamotnieniem osób starszych, zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych oraz innych działań pomocowych będzie rosnąć. Oprócz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu należy również mieć na uwadze także potrzebę kreowania warunków aktywności i rozwoju osób starszych, w tym między innymi aktywności edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej, fizycznej. Osoby w wieku od 60 lat wzwyż to nie tylko osoby wymagające pomocy, ale także osoby, które mogą jeszcze pracować, działać społecznie, pomagać innym, uczyć się i rozwijać. Mają też potencjał zbudowany na latach doświadczeń i

⁴ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-2019-roku,2,14.html>

pracy, który należy diagnozować i zagospodarowywać dla dobra wspólnego. Z racji tego, że w najbliższych latach osób w starszych grupach wiekowych będzie przybywać, już teraz można mówić nie tylko o społeczeństwie starzejącym się, ale o społeczeństwie różnego wieku, czyli takim, w którym każda grupa wiekowa ma zadania do spełnienia.

W odniesieniu do grup osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu rekomendacje wynikające z zawarte w *Rozeznaniu potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Kobylnica* są następujące:

- w najbliższych latach będzie zwiększać się popyt na usługi opiekuńcze, asystenckie i wytchnieniowe;
- szczególną uwagę trzeba zwrócić na osoby samotne, mieszkające w miejscach oddalonych od wsi, a także na dorosłe osoby z niepełnosprawnościami, które po śmierci rodziców – ich dotychczasowych opiekunów, mogą pozostać bez wsparcia;
- z uwagi na odpływ ludzi młodych, należy skierować działania również w stronę rodzin oraz dzieci i młodzieży, aby zapewnić im dostęp „na miejscu” do usług społecznych, odpowiadających na ich potrzeby;
- rekomendowane usługi to w szczególności usługi opiekuńcze i/lub asystenckie, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie psychologiczne, rehabilitacja, opieka wytchnieniowa, teleopieka – dla osób o szczególnych potrzebach oraz zajęcia integrujące osoby z niepełnosprawnościami z lokalną społecznością, warsztaty, spotkania i inne formy aktywności.

Usługi wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, w świetle przeprowadzonego badania powinny być traktowane priorytetowo.

5.2. Funkcjonowanie rodzin z dziećmi

Rodzina jest naturalnym środowiskiem służącym opiece i wychowaniu dzieci. Wypełnia też szereg innych ważnych społecznie funkcji. Występujące na jej drodze trudności życiowe są sprawą oczywistą i prawdopodobnie nieuniknioną. Mogą pojawić się w razie problemów zawodowych, utraty pracy czy niedostatecznych dochodów. Mogą też być efektem konfliktów małżeńskich/w związku osób dorosłych. Bardzo często ich źródłem są jednak problemy wychowawcze, wynikające z rozwoju dzieci, które na różnych etapach życia potrzebują odpowiedniej uwagi i mądrych oddziaływań wychowawczych. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w niezbędne kompetencje rodzicielskie, samodzielnie albo przy wsparciu ze strony krewnych, znajomych bądź przy okresowym wsparciu specjalistów potrafią radzić sobie z problemami, a nawet sytuacjami kryzysowymi. Natomiast w rodzinie, w której kumulują się różne deficyty i zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, jak również problemy materialne i psychologiczne, przezwyciężenie sytuacji trudnych może okazać się niemożliwe bez długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych.

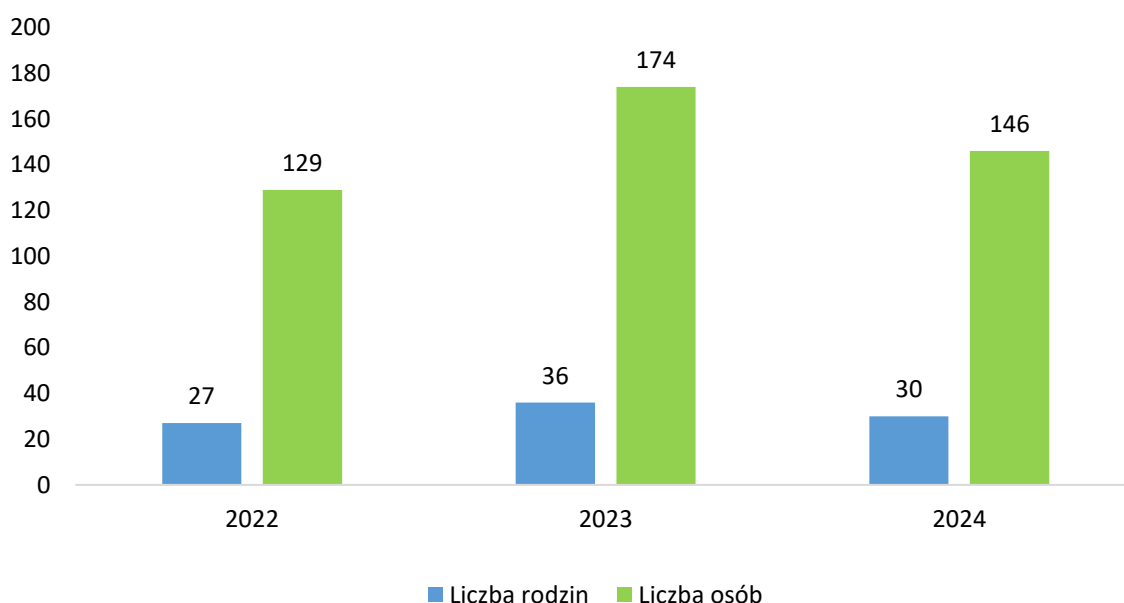
Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku Gminę Kobylnica zamieszkiwało 3 840 rodzin, w tym 2 581 małżeństw i 457 związków niesformalizowanych. Wśród małżeństw dzieci miało 1 803, a wśród związków niesformalizowanych – 346. W tym czasie wśród mieszkańców było 640 matek z dziećmi i 162 ojców z dziećmi. Łącznie Gminę

Kobylnica zamieszkiwało 2 951 rodzin z dziećmi, w których było 4 850 dzieci. Średnio na jedną rodzinę przypadało 1,64 dzieci. Najwięcej rodzin miało jedno dziecko (1 460), następnie w 1 178 rodzinach było dwoje dzieci, w 246 – troje, a w 67 – czworo i więcej dzieci.

Wśród rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Kobylnica w 2024 roku, rodziny z dziećmi stanowiły 26,2%. W 94 takich rodzinach funkcjonowały 382 osoby. Największy odsetek stanowiły rodziny z jednym dzieckiem (37,2%), a w dalszej kolejności z dwojgiem (33,0%) oraz z trojgiem dzieci (17,0%). W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin z dziećmi obejmowanych wsparciem zwiększyła się o 38, tj. o 67,9%, a liczba osób w tych rodzinach wzrosła o 146, tj. o 61,9%. W 2024 roku wsparciem obejmowano 24 rodziny niepełne, w których żyło 88 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba tych rodzin wzrosła o 3 (o 14,3%), a liczba osób w tych rodzinach – o 15 (o 20,5%).

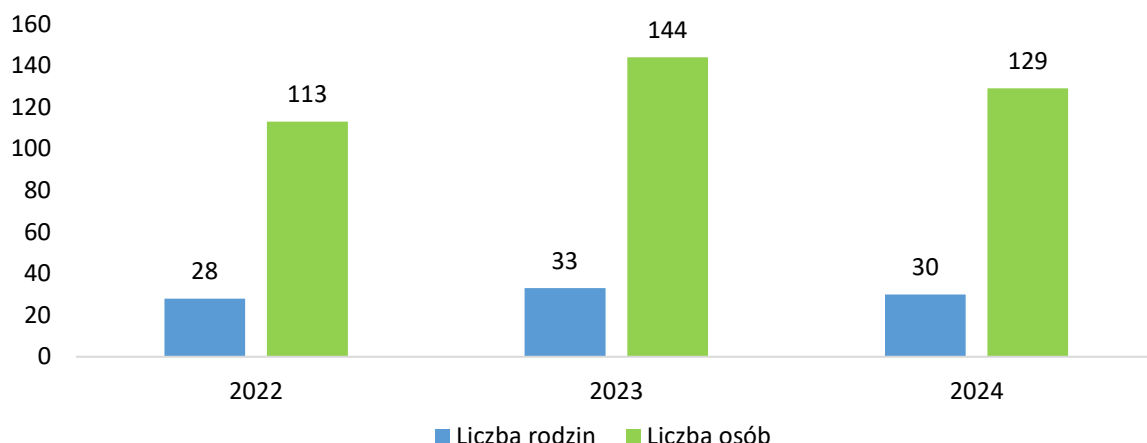
Jednym z głównych powodów obejmowania rodzin z dziećmi wsparciem w Gminie Kobylnica w 2024 roku była potrzeba ochrony macierzyństwa. Z tego tytułu pomocy udzielono 30 rodzinom, w których funkcjonowało 146 osób. W tej liczbie z uwagi na wielodzietność wsparto 21 rodzin z 115 osobami. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa wzrosła o 3, natomiast liczba osób w tych rodzinach zwiększyła się o 17.

Wykres 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Podobna skala dotyczy korzystania przez mieszkańców gminy z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W 2024 roku z tego tytułu z pomocy korzystało 30 rodzin z 129 osobami. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin wzrosła o 2, a liczba osób w rodzinach zwiększyła się o 16.

Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodzin odgrywa asystent rodziny, który realizując swoje zadania odpowiedzialny jest m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. Do jego głównych zadań należy w szczególności opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym; udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów społecznych, psychologicznych i wychowawczych; wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych; a także podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, obszar działań asystenta rodziny poszerzył się poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”. W 2024 roku asystent rodziny współpracował z 10 rodzinami z terenu gminy, w 2023 roku było to 14 rodzin, a w 2022 roku 12 rodzin.

W sytuacji gdy rodziny, pomimo otrzymanego wsparcia, nie są w stanie realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczej, dzieci mogą zostać umieszczone w pieczy zastępczej. W 2024 roku OPS współfinansował pobyt w pieczy zastępczej dla 41 dzieci, w 2023 roku było to 29 dzieci, a w 2022 roku 21 dzieci.

W świetle przeprowadzonego Rozeznania potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Kobylnica rodziny z dziećmi również stanowią grupę priorytetową. Rekomendowane dla tej grupy usługi

społeczne to w szczególności zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży, pomoc psychologiczna, poradnictwo specjalistyczne, profilaktyka zdrowotna dla rodziców i dzieci, działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich, zajęcia integracyjno-edukacyjne dla rodzin, tworzenie miejsc spotkań dla młodzieży.

5.3. Osoby i rodziny doświadczające przemocy domowej i uzależnień

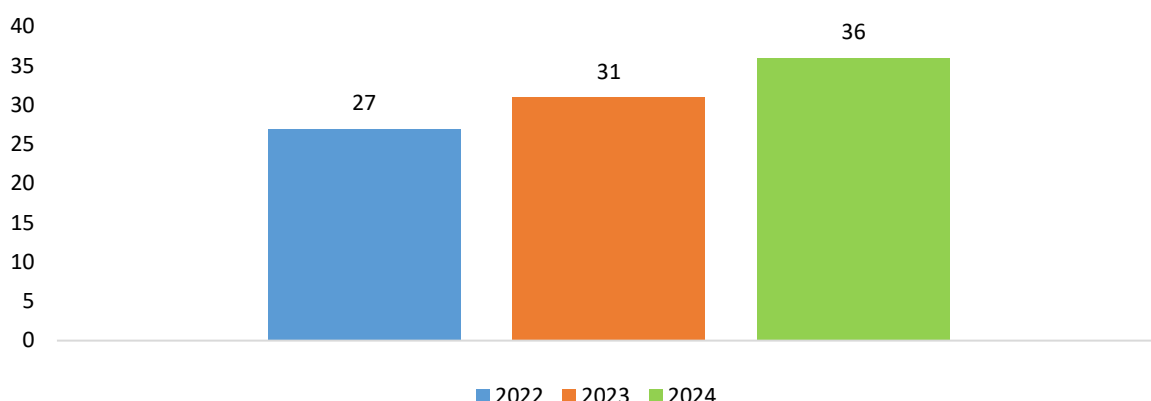
Z punktu widzenia lokalnej polityki społecznej przemoc domowa i uzależnienia to dysfunkcje społeczne, które wiążą się z naruszeniami prawa oraz powszechnie przyjętych norm społecznych, a także bardzo często z degradacją psychiczną i/lub fizyczną osób nimi dotkniętych. Ponadto towarzyszą im trudności życiowe i bariery, takie jak: ubóstwo w sferze materialnej i intelektualnej, bierność społeczno-zawodowa, niski poziom kompetencji interpersonalnych, niedojrzałość emocjonalna rodziców, nieumiejętność pełnienia ról rodzicielskich i małżeńskich, problemy opiekuńczo-wychowawcze. Kwestie te przenoszą się na otoczenie sąsiedzkie oraz środowisko szkolne. W odniesieniu do dzieci i młodzieży skutkiem negatywnych zjawisk są m.in. zaburzenia emocjonalne, schorzenia zdrowotne, trudności w przystosowaniu się do środowiska oraz w kontaktach z innymi ludźmi, mogące objawiać się depresją, nerwicami lub nadpobudliwością, zachowaniami agresywnymi i ryzykownymi, niską motywacją do nauki oraz słabymi wynikami w szkole, a także brakiem pasji i zainteresowań.

Definicja ustawowa przemocy domowej została zawarta w art. 2 ust 1 pkt. 1) *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Informacji na temat przemocy w środowiskach w gminie dostarczają dane Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2024 roku do Zespołu wpłynęło 36 Niebieskich Kart. W sumie, z Niebieskimi Kartami założonymi w latach wcześniejszych, Zespół prowadził w tym czasie łącznie 56 procedur, w ramach których odbyło się 251 spotkań grup diagnostyczno-pomocowych, których celem było rozwiązanie problemów związanych z przemocą domową. W 2023 roku do Zespołu wpłynęło 31 Niebieskich Kart i powołano w tym czasie 39 grup roboczych. W ramach prowadzonej procedury odbyły się 172 spotkania grup roboczych/grup diagnostyczno-pomocowych. W 2022 roku wpłynęło 27 Niebieskich Kart, funkcjonowało 21 grup roboczych, które spotkały się 65 razy.

Wykres 7. Liczba założonych procedur Niebieskie Karty w latach 2022-2024 w Gminie Kobylnica

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH ZI.

Uzależnienie jest definiowane przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) jako stan psychiczny i fizyczny, wynikający z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczania jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów⁵. W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Informacji o skali problemu uzależnienia od alkoholu dostarczają sprawozdania Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje szereg procedur mających na celu pomoc osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin – współuzależnionym, doświadczającym przemocy domowej i innych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. W 2024 roku członkowie KRPA prowadzili rozmowy z 19 osobami uzależnionymi od alkoholu, wchodzili ponadto w skład 19 grup diagnostyczno-pomocowych. W 2023 roku rozmowy przeprowadzono z 22 osobami uzależnionymi, a członkowie KRPA pracowali w 10 grupach diagnostyczno-pomocowych. W 2022 roku natomiast rozmowy prowadzono z 10 osobami uzależnionymi i 1 członkiem rodziny, członkowie KRPA pracowali w 9 grupach roboczych.

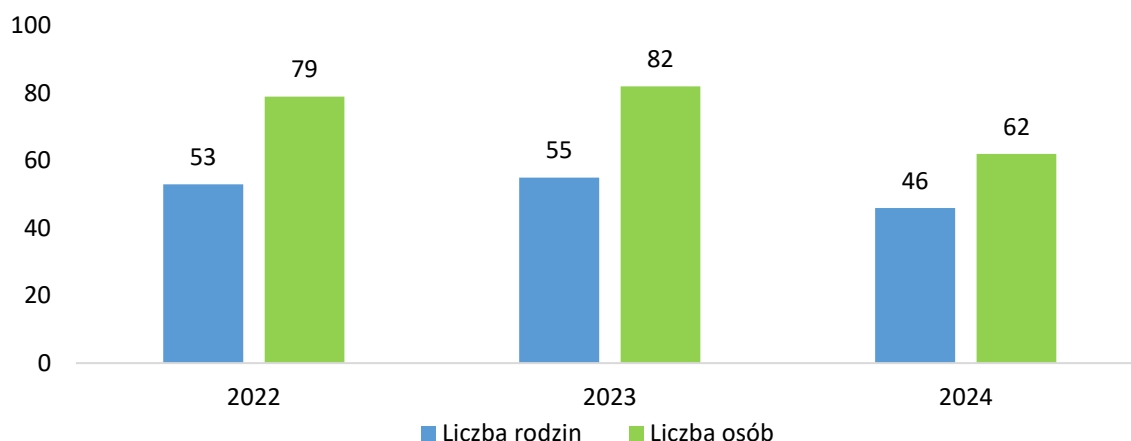
W latach 2022-2024 KRPA wystąpiła do sądu o zobowiązanie 77 osób do leczenia odwykowego. W porównaniu do skali występowania innych problemów, skala problemu uzależnień może nie wydawać się duża, to trzeba pamiętać, że KRPA interweniuje

⁵Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40; <http://www.kbpn.gov.pl/porta1?id=112184>.

w przypadkach trudnych, gdy osoba pije w sposób szkodliwy dla siebie i otoczenia (np. rodziny, sąsiadów).

Alkoholizm jest jednym z istotnych powodów korzystania przez mieszkańców z pomocy społecznej. W 2024 roku z tego tytułu pomoc społeczną otrzymywało 46 rodzin z 62 osobami. W odniesieniu do 2022 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 7, a liczba osób w tych rodzinach o 17.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

W ostatnich latach coraz poważniejszy staje się problem uzależnień behawioralnych wśród młodzieży, w szczególności w kontekście użytkowania internetu, mediów społecznościowych, telefonów. W świetle wyników badania „Problematiczne używanie internetu przez młodzież”, przeprowadzonego Fundacją Dajemy Dzieciom Siłę w 2019 roku:

- ✓ wśród 11,9% polskich nastolatków w wieku 12-17 lat występuje problematyczne używanie internetu;
- ✓ ponad połowa (54,4%) młodych ludzi miała kontakt z niebezpiecznymi treściami w internecie;
- ✓ nastolatki problematycznie używające internetu częściej korzystają z portali społecznościowych i udostępniają na nich zdjęcia, oglądają filmiki i śmieszne obrazki;
- ✓ czynniki ryzyka problematycznego używania internetu to odczuwanie silnego stresu szkolnego, doświadczanie przemocy rówieśniczej, w szczególności wielu jej form, negatywny stosunek do szkoły oraz wiek⁶.

Poruszany powyżej problem mógł nasilać się w związku ze stanem epidemii COVID-19 i związanymi z nim obostrzeniami. Od marca 2020 roku młodzież przez długie okresy czasu uczyła się zdalnie, a kontakty między rówieśnikami zostały ograniczone tylko do kontaktów „w sieci”. Mogło to spowodować trudności w powrocie do bezpośrednich relacji rówieśniczych, a także uzależnić młodzież od internetu i mediów społecznościowych.

⁶ <https://www.kbpn.gov.pl/porta1?id=1768880>

Problem uzależnień behawioralnych może dotyczyć również osób dorosłych. Z badań przeprowadzonych na populacji osób w wieku od 15 roku życia wzwyż, wynikają m.in. następujące kwestie:

- w 2019 roku osoby grające w czasie ostatnich 12 miesięcy na pieniądze stanowiły 37,1% populacji osób w wieku powyżej 15 roku życia. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego (27,4%), a na kolejnych miejscach są zdraпки (16,3%), loterie lub konkursy SMS-owe (6,3%) oraz automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi (3,8%). Spośród wszystkich grających, 32,8% Polaków gra bez ryzyka powstania problemów;
- symptomy kompulsywnego kupowania w 2019 roku wykazywało 3,7% populacji Polaków w wieku powyżej 15 roku życia, co w liczbach bezwzględnych można oszacować na ponad milion osób;
- w 2019 roku prawie jedna dziesiąta Polaków powyżej 15 roku życia (9,1%) miała problem z uzależnieniem od pracy. Zarówno uzależnienie, jak i zagrożenie uzależnieniem dotyka przede wszystkim osób poniżej 35 roku życia, w szczególności w przedziale wiekowym 25-34 lata. Istotnym czynnikiem ryzyka są różne aspekty aktywności zawodowej. Zagrożeniu pracoholizmem sprzyja w szczególności praca na własny rachunek, a także pełnienie funkcji kierowniczych, odpowiedzialność za pracę innych osób lub kierowanie projektami⁷.

Problemy uzależnień i przemocy domowej są nierzadko bardzo trudne rozpoznania. Mieszkańcy gminy mogą nie korzystać z ich tytułu z pomocy społecznej, co nie znaczy, że nie występują w lokalnej społeczności, co potwierdzają dane Zespołu Interdyscyplinarnego i KRPA. Szczególnie uzależnienia behawioralne są trudne do zdiagnozowania, również przez osoby nimi dotknięte, co powoduje, że i możliwości wsparcia są ograniczone.

Tematyka uzależnień była podejmowana w ramach przeprowadzonej *Diagnozy lokalnej problemów społecznych w Gminie Kobylnica*. Główne informacje z niej płynące to:

- Respondenci są świadomi, czym jest problem uzależnień. Utożsamiają go z utratą kontroli nad własnym życiem, w dużej mierze odnoszą do braku silnej woli, natomiast dość różnorodnie podchodzą do kwestii uzależnienia jako nieuleczalnej choroby.
- Doświadczenia osobiste zarówno dorosłych respondentów, jak i młodzieży koncentrują się przede wszystkim na alkoholu i papierosach, natomiast narkotyki i dopalacze wskazywane są przez nich sporadycznie.
- Dorośli najczęściej deklarują, że pierwszy raz spożywali alkohol i/lub zapalili papierosa w wieku 16-20 lat. W przypadku młodzieży duży odsetek nie zażywał jeszcze żadnej substancji psychoaktywnej.
- Młodzież sięga po substancje psychoaktywne głównie w wyniku problemów osobistych, ale znaczenie mają też: presja otoczenia i namowy znajomych, chęć

⁷ „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących od hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019”

zaimponowania i dominacji, chęć przynależności do grupy czy wspomaganie dobrej zabawy.

- W okresie 30 dni poprzedzających badanie alkohol spożywała nieco ponad połowa dorosłych respondentów, a ponad jedna trzecia paliła w tym czasie papierosy. Znaczna większość młodzieży natomiast deklaruje brak kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, jednak 5,6% spożywało alkohol, a niewiele mniejszy odsetek palił papierosy.
- Dorośli respondenci wykazują nieznaczne preferencje dla napojów wysokoprocentowych, choć przy częstszym spożywaniu wybierają piwo.
- Dorośli respondenci raczej nie wykonywali obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu ani też nie prowadzili pojazdu po spożyciu napojów alkoholowych.
- W opinii większości dorosłych respondentów, w tym przedstawicieli służb społecznych, w ciągu ostatnich 10 lat spożycie alkoholu w Gminie Kobylnica wzrosło bądź pozostaje na podobnym poziomie. Dorośli badani zauważają osoby pijące alkohol w miejscu publicznym na terenie gminy.
- Respondenci, zarówno dorośli, jak i niepełnoletni widzą w swoim otoczeniu problem uzależnień od substancji psychoaktywnych, w szczególności od alkoholu.
- Respondenci znają w swoim otoczeniu rodziny, które mogą być dotknięte problemem przemocy, chociaż są to raczej przypadki w pojedynczych środowiskach.

Rekomendacje z Diagnozy wskazują na konieczność realizacji zadań w trzech obszarach, tj. zapobieganie powstawaniu problemów uzależnień i przemocy w rodzinach, wczesne wykrywanie i interwencja w przypadkach bezpośredniego zagrożenia i wystąpienia problemów uzależnień i przemocy domowej oraz minimalizacja negatywnych skutków, wzmocnienie systemu instytucjonalnego i organizacyjnego Gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

5.4. Bezrobocie, bierność zawodowa i ubóstwo

Ubóstwo i bezrobocie to dwa zjawiska ściśle ze sobą powiązane, choć nie zawsze brak płatnej pracy oznacza brak stałego dochodu, a w efekcie niski status materialny. Zjawisko bezrobocia można analizować w oparciu o statystyki PUP, jednak nie oddaje to do końca skali szerszego zjawiska, czyli braku płatnego zatrudnienia. Część osób zarejestrowanych w PUP to osoby, które tylko formalnie są bezrobotne, ponieważ pracują w „szarej strefie”. Z drugiej strony poza rejestrami PUP pozostają osoby poszukujące pracy na własny rachunek, a także bierne zawodowo, które teoretycznie mogłyby pracować, jednak nie mają do tego motywacji, brakuje im kompetencji życiowych lub odpowiednich kwalifikacji. Nieaktywne są dość często również osoby, które mają ograniczony dostęp do rynku pracy ze względu na specyficzne cechy. Wielodzietność, niepełnosprawność, bezdomność czy alkoholizm powodują, że podjęcie i utrzymanie się w pracy może być szczególnie trudne, ponieważ bariery tkwią nie tylko w świadomości jednostek, ale też całego społeczeństwa (np. stereotypy dotyczące niższej wydajności pracowników z niepełnosprawnością) oraz systemu pomocy instytucjonalnej.

W grudniu 2024 roku w rejestrze PUP w Słupsku zarejestrowane były 242 osoby bezrobotne z terenu Gminy Kobylnica, co oznacza wzrost ich liczby o 31 osób (o 14,7%) w porównaniu do 2022 roku oraz wzrost o 46 osób (o 23,5%) w odniesieniu do 2023 roku. Bezrobocie w gminie jest zróżnicowane pod kątem cech socjodemograficznych osób pozostających w rejestrze PUP.

Tabela 8. Bezrobotni w Gminie Kobylnica w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Ogółem	211	196	242
Kobiety	127	119	127
Mężczyźni	84	77	115
Do 25 roku życia	32	25	43
Do 30 roku życia	51	44	77
Powyżej 50 roku życia	44	39	57
Długotrwale bezrobotni	69	54	64

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

Z punktu widzenia wsparcia osób doświadczających bezrobocia kluczowe znaczenie mają czynniki indywidualne, które wpływają na zdolność i motywację do podjęcia zatrudnienia. Jednym z takich czynników jest płeć, na co wskazują rozmiary bezrobocia wśród mieszkańców. Kobiety stanowią bowiem większość (52,5%) osób z terenu gminy zarejestrowanych jako bezrobotne. Może to być efekt m.in. kwalifikacji nieadekwatnych do potrzeb rynku pracy, przerw związanych z urodzeniem i wychowaniem dzieci czy stereotypów, w świetle których kobiety nie są chętnie zatrudniane z obawy o gorszą wydajność pracy czy większe ryzyko podejmowania zwolnień lekarskich ze względu na choroby dzieci.

Analiza cech socjodemograficznych bezrobotnych mieszkańców gminy wskazuje na dość duży odsetek osób do 30 roku życia, które, w liczbie 77, stanowiły w grudniu 2024 roku 31,8% ogółu bezrobotnych. Jest to grupa należąca do katalogu grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Młodzi bezrobotni nierzadko bowiem charakteryzują się niewielkim doświadczeniem zawodowym bądź wykształceniem nieadekwatnym do potrzeb rynku pracy, a przy tym mogą mieć zbyt wysokie oczekiwania względem wynagrodzenia.

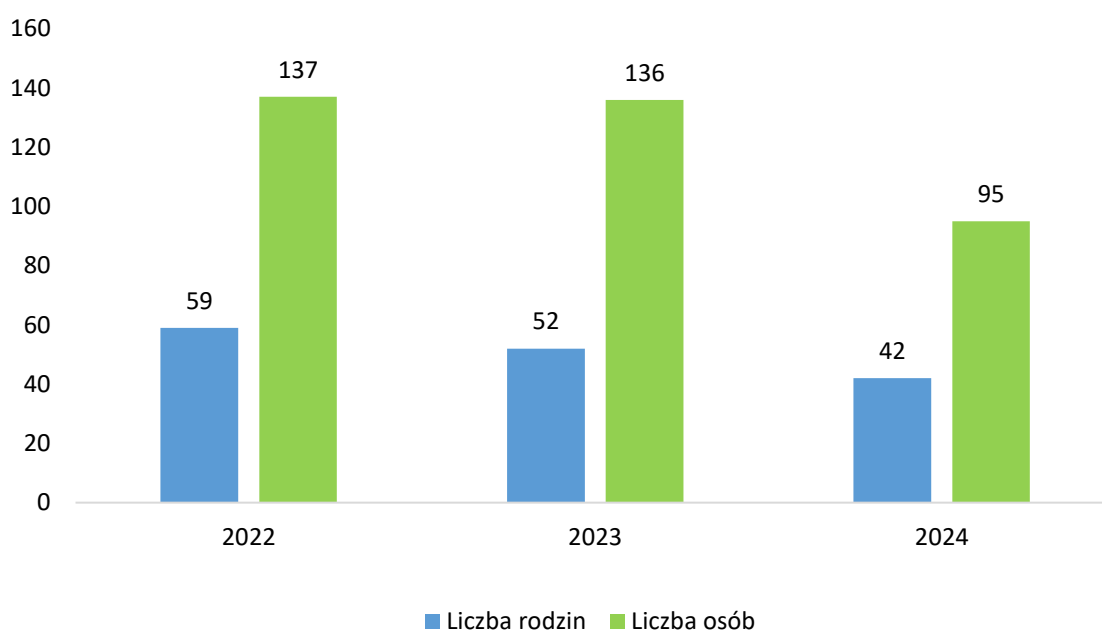
Barier na rynku pracy mogą doświadczać również osoby po 50 roku życia. W Gminie Kobylnica w 2024 roku stanowiły one, w liczbie 57, prawie jedną czwartą bezrobotnych (23,6%). Sytuacja tych osób nierzadko jest skomplikowana. Mogą to być osoby dysponujące wieloletnim doświadczeniem zawodowym, ale przy tym mieć nieaktualne kwalifikacje; lub nie mieć doświadczenia w pracy w ogóle ze względu na wcześniejsze zajmowanie się domem i wychowaniem dzieci bądź podlegać stereotypom dotyczącym osób starszych na rynku pracy. Wszystko to może mieć wpływ na trudności w znalezieniu zatrudnienia.

Pomimo zmniejszania rozmiarów bezrobocia rejestrowanego problemem pozostaje nadal długotrwale bezrobocie, rozumiane jako pozostawanie przez bezrobotnego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Osoby

należące do kategorii osób długotrwale bezrobotnych w 2024 roku, w liczbie 64, stanowiły 26,4% wszystkich bezrobotnych z gminy. W porównaniu do 2022 roku ich liczba spadła o 5 osób (o 7,2%), a odsetek w strukturze zmniejszył się o 6,3 punktu procentowego.

Bezrobocie stanowi jeden z powodów udzielania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Kobylnica. W 2024 roku z tego tytułu wsparcie otrzymały 42 rodziny, w których funkcjonowało 95 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin spadła o 17, natomiast liczba osób w tych rodzinach zmniejszyła się o 42.

Wykres 9. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w latach 2022-2024

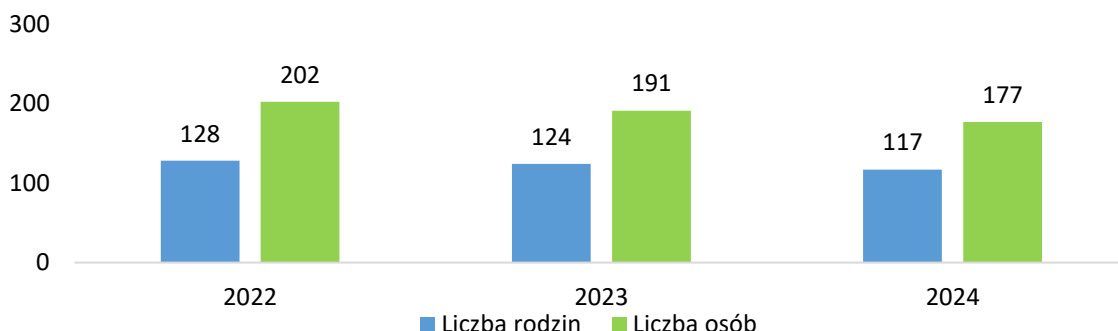

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Nierzadko konsekwencją bierności zawodowej i bezrobocia jest ubóstwo, będące zjawiskiem społecznym polegającym na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny⁸. Może ono być mierzone zarówno w sposób absolutny, co oznacza niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb osoby lub rodziny, bądź w sposób relatywny, kiedy odzwierciedla nierówności społeczne i związane jest z porównaniem poziomu życia danej osoby czy rodziny do średniej w społeczeństwie.

Ubóstwo stanowi jeden z powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, przy czym musi ono współwystępować z innym powodem wskazanym w artykule 7 ustawy o pomocy społecznej. W 2024 roku ubóstwo stanowiło jeden z głównych powodów udzielania wsparcia mieszkańcom Gminy Kobylnica. Z tego tytułu świadczenia z pomocy społecznej otrzymało 117 rodzin, w których funkcjonowało 177 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin spadła o 11, natomiast liczba osób w rodzinach – o 25.

⁸ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ubostwo;3990730.html>

Wykres 10. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OPS.

Jednym z przejawów ubóstwa jest bezdomność. Ze wsparcia OPS z tego powodu w latach 2022-2024 korzystało od 9 do 12 rodzin, a w nich od 9 do 12 osób. Bezdomność może stanowić efekt różnych przyczyn, wśród których można wskazać rozpad rodziny, uzależnienie, brak stałych dochodów lub niski ich poziom, eksmisję oraz uzależnienia. Zadaniem gminy jest zapewnienie osobom dotkniętym problemami bezdomności tymczasowego schronienia przez przyznanie miejsca w noclegowni, schronisku bądź ogrzewalni dla osób bezdomnych. Pracownicy socjalni wspierają takie osoby również poprzez zabezpieczenie pomocy na wyżywienie, środki higieny i odzieży, wsparcie w uzyskaniu świadczeń z zabezpieczenia społecznego, w tym z pomocy społecznej itp.

W szczególnie trudnej sytuacji mogą znaleźć się osoby opuszczające zakłady karne próbujące na nowo przystosować się do życia w społeczeństwie. Pobyt w zakładzie karnym w ich przypadku nierzadko skutkuje utratą pracy, rozpadem relacji rodzinnych, utratą miejsca zamieszkania czy trudnościami w odnalezieniu się w kontaktach z innymi ludźmi. Dlatego istotny jest proces readaptacji społecznej tych osób. W Gminie Kobylnica dotyczyło to, w latach 2022-2024, corocznie od 2 do 8 osób. Skala problemu może wydawać się niewielka, jednak w rzeczywistości za każdą z tych osób stoi szereg osobistych historii i trudności, których sami nie są w stanie pokonać. Readaptacja społeczna jest w związku z tym procesem wielopłaszczyznowym, a jego elementem może być praca, edukacja, aktywizacja społeczna, kulturalna czy ruchowa.

Wsparciem należy obejmować również cudzoziemców, w tym imigrantów, którzy przebywają na terenie gminy. W 2024 roku została przeprowadzona *Diagnoza potrzeb w zakresie integracji społeczno-gospodarczej imigrantów zamieszkujących teren Gminy Kobylnica*. W badaniu wzięło udział 48 imigrantów, głównie z Ukrainy, oraz 18 osób, które z nimi pracowały. Część imigrantów przybyła tu z uwagi na wojnę w Ukrainie, a część w celach zarobkowych. Jedną z głównych potrzeb wyartykułowanych w trakcie badań była nauka języka polskiego, a następnie wsparcie w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, szkolenia i kursy zawodowe, poradnictwo, pomoc w znalezieniu miejsca dla dziecka w żłobku lub przedszkolu, a także wsparcie dziecka w edukacji poprzez np. zaangażowanie asystenta ucznia czy tłumacza. Pośrednio z badań wynikała też konieczność integracji cudzoziemców z lokalną społecznością.

6. Analiza SWOT

Uzupełnienie diagnozy sytuacji społecznej stanowi analiza SWOT przedstawiająca mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w odniesieniu do sytuacji społecznej Gminy Kobylnica. Została przygotowana z uwzględnieniem czynników określonych przez przedstawicieli lokalnej polityki społecznej, biorących udział w warsztatach planowania strategicznego.

MOCNE STRONY

- 1) Położenie gminy w bliskości morza oraz przy głównych szlakach komunikacyjnych województwa.
- 2) Walory krajobrazowe – zieleń, lasy, rzeka.
- 3) Status miasta uzyskany przez Kobylnicę.
- 4) Wzrost liczby mieszkańców gminy.
- 5) Umiarkowane tempo starzenia się społeczeństwa.
- 6) Aktywność podmiotów gospodarki narodowej.
- 7) Rozwinięta infrastruktura techniczna (wodno-kanalizacyjna, gazowa) oraz infrastruktura drogowa, rowerowa, kajakowa.
- 8) Dobra dostępność usług społecznych.
- 9) Rozwinięta oferta edukacyjna i kulturalna.
- 10) Programy i projekty realizowane przez OPS, w tym programy polityki zdrowotnej.
- 11) Aktywność i współpraca instytucji gminnych.
- 12) Aktywne organizacje pozarządowe.
- 13) Dobra współpraca międzysektorowa i duża liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne.
- 14) Rozwój budownictwa mieszkaniowego.

SŁABE STRONY

- 1) Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność jako główne powody korzystania z pomocy społecznej.
- 2) Struktura socjodemograficzna bezrobocia w gminie – kobiety, osoby do 30 roku życia, osoby po 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotni.
- 3) Brak gminnego transportu publicznego.
- 4) Brak form dziennej opieki dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
- 5) Brak domów pomocy społecznej i centrum opiekuńczo-mieszkalnego.
- 6) Niewystarczający dostęp do poradni specjalistycznych.

- 7) Wysokie koszty opłat dla mieszkańców (woda, ścieki, odpady), wynikające z rozległości gminy.
- 8) Duże zadłużenie gminy.
- 9) Brak stabilności granic gminy, co utrudnia zapewnienie zrównoważonego rozwoju i dezorganizuje pracę.
- 10) Niedostatek wykwalifikowanej kadry w jednostkach organizacyjnych gminy.
- 11) Brak żłobków i innych form opieki nad dziećmi do lat 3.
- 12) Brak miejsc spotkań i integracji, w tym klubów, restauracji, kawiarni.

SZANSE

- 1) Napływ nowych mieszkańców.
- 2) Pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych, w tym unijnych, ministerialnych i innych.
- 3) Integracja z innymi gminami ukierunkowana na pozyskiwanie środków zewnętrznych.
- 4) Rozwój turystyki, w oparciu o naturalne walory gminy.
- 5) Wymiana doświadczeń i poszukiwanie dobrych praktyk w innych samorządach.

ZAGROŻENIA

- 1) Utrata terenów gminnych na rzecz Słupska.
- 2) Starzenie się społeczeństwa.
- 3) Niż demograficzny, a dodatkowo odpływ młodych mieszkańców do większych ośrodków.
- 4) Niepewność sytuacji społecznej i geopolitycznej, w tym związana z zagrożeniem wojną.
- 5) Niestabilność i zmienność przepisów prawa.
- 6) Odpływ wykwalifikowanej kadry, w szczególności w obszarze pomocy i integracji społecznej.
- 7) Sytuacja gospodarcza (inflacja, podwyżki stóp procentowych).

7. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

W świetle przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej Gmina Kobylnica przedstawia się jako jednostka z dużym potencjałem rozwojowym, jednak dość silnie zależna od uwarunkowań, na które często nie ma wpływu bądź ten wpływ jest ograniczony. Mogą to być uwarunkowania zewnętrzne np. zmiany prawne, ruchy społeczne, zjawiska przyrodnicze czy tendencje demograficzne, a z drugiej strony czynniki wewnętrzne, wynikające z faktu, że gminę tworzą ludzie o różnych kompetencjach, stosunku do życia, przedsiębiorczości czy stopniu roszczeniowości wobec instytucji.

Istotne uwarunkowania sytuacji społecznej gminy mogą wiązać się z jej położeniem, w tym bliskością miasta Słupsk oraz głównych szlaków komunikacyjnych województwa pomorskiego. Może to czynić gminę miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, a także do pracy i prowadzenia działalności gospodarczej. Ważnym aspektem jest uzyskanie przez Kobylnicę praw miejskich oraz zmiana statusu gminy na miejsko-wiejską. Należy tu również wskazać, że od 1 stycznia 2026 roku zgodnie z decyzją Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2025 roku teren Gminy Kobylnica zostanie pomniejszony o miejscowość Bolesławice, która, wraz z ok. 1 500 mieszkańcami, przejdzie w granice Miasta Słupsk. Są również zapowiedzi, że w najbliższych latach Słupsk będzie dążył do przyłączania kolejnych miejscowości należących obecnie do Gminy Kobylnica. Powoduje to trudności w prognozowaniu trendów i zjawisk demograficznych oraz społecznych, a także w planowaniu działań.

Aktualnie odnotowywany jest systematyczny wzrost liczby mieszkańców gminy, na co wpływ ma z jednej strony zwykle dodatni przyrost naturalny, jak i kierunek migracji. W związku z procesami zmian terytorialnych można prognozować, że liczba ludności w najbliższych latach wykaże jednak tendencję spadkową. W ramach analizy trendów demograficznych należy wskazać, że społeczeństwo gminy wykazuje cechy starzenia się, jednak proces ten jest dość powolny, a odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców nadal pozostaje na poziomie niższym niż w innych jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce.

Warto zwrócić uwagę na specyfikę procesów zachodzących w systemie pomocy społecznej. W wielu gminach widoczny jest systematyczny spadek liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia, co zostało zapoczątkowane wraz z wprowadzeniem świadczeń dla rodziny, przede wszystkim świadczenia „Rodzina 500+”. Część rodzin zrezygnowała wtedy ze świadczeń wypłacanych przez OPS, ponieważ ich sytuacja materialna poprawiła się na tyle, by nie pozostawać w systemie pomocy społecznej. Do spadku przyczyniają się też zmiany w sytuacji społeczno-zawodowej osób, poprawa warunków bytowych czy zmiany ustawowe. W konsekwencji mamy sytuację, w której wydaje się, że potrzeby wsparcia mieszkańców w ramach OPS maleją wraz z malejącą liczbą świadczeniobiorców. W rzeczywistości jednak rośnie skala problemów, które nie znajdują odzwierciedlenia w statystykach. Są to głównie problemy uzależnień i przemocy domowej, nasilone w okresie pandemii, ale również i teraz przybierające na sile. Rodziny pozostające poza systemem pomocy społecznej nie są kontrolowane pod tym względem, jeśli nie ma co do tego przesłanek, a problemy te mogą zostać ujawnione, gdy zgłoszą je osoby nimi dotknięte bądź inne np. z najbliższego otoczenia,

pracownicy instytucji pomocy i wsparcia. Ponadto w wielu rodzinach występują deficyty i zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, problemy psychologiczne, które wymagają długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych.

Należy mieć też na uwadze, że w kolejnych latach będzie rosła skala zapotrzebowania na usługi dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. Rozwój cywilizacyjny, wydłużanie czasu trwania życia oraz coraz wyższa jego jakość będą powodować systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Jeżeli nie pójdzie za nim adekwatny wzrost liczby osób w najmłodszych grupach wiekowych, głównie ze względu na to, że decyzje prokreacyjne podejmowane są obecnie coraz później, a dominującym modelem rodziny staje się model 2+1, który nie zapewni prostej zastępowalności pokoleń, to w strukturze społeczeństwa coraz większy odsetek będą stanowić ludzie starsi, natomiast najmłodsze grupy wiekowe będą miały coraz mniejszy udział. Będzie się to wiązało z rosnącymi potrzebami, głównie w sferze pomocy społecznej i opieki zdrowotnej – zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, medyczne, pielęgnacyjne, edukacyjne czy aktywizacyjne. Istotne będzie m.in. funkcjonowanie i dostosowywanie do potrzeb społecznych, systemu wsparcia osób starszych i o ograniczonej sprawności, a także zwiększanie dostępności form i usług sprzyjających wzrostowi ich aktywności społecznej oraz zawodowej.

Jednym z priorytetowych obszarów lokalnej polityki społecznej w najbliższych latach powinno być zdrowie. W związku ze starzeniem się społeczeństwa oraz trybem życia nie sprzyjającym zdrowiu poprzez m.in. brak lub małą aktywność fizyczną, niewłaściwe odżywianie czy niewystarczającą dbałość o higienę, może zwiększać się liczba osób, które będą wymagały wsparcia z tytułu niepełnosprawności czy przewlekłych chorób, zwłaszcza tzw. chorób cywilizacyjnych. Należy wobec tego zadbać z jednej strony o systematyczne zwiększanie dostępu do ochrony zdrowia, a także rozwijanie usług opiekuńczych i innych środowiskowych form wsparcia, a z drugiej o efektywne oddziaływanie na poziomie świadomości społeczeństwa i profilaktyki zdrowotnej.

Według uczestników warsztatów planowania strategicznego główne problemy jakie dotyczą osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami w gminie, to m.in. niedostateczny dostęp do opieki medycznej, samotność, wykluczenie cyfrowe i komunikacyjne, zagrożenie wykluczeniem społecznym, niedostateczne wsparcie w codziennym funkcjonowaniu, niski poziom aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, brak środowiskowych, dziennych form realizacji usług społecznych na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W świetle efektów prac warsztatowych deficyty w Gminie Kobylnica dotyczą w tym obszarze w szczególności braku centrum opiekuńczo-mieszkalnego, mieszkania treningowego, mieszkania wspomaganego, innych placówek zapewniających stosowną opiekę i wsparcie. Wśród usług, które powinny zostać zorganizowane wskazano m.in. na usługę „złotej rączki”, specjalistyczne poradnictwo, usługi rehabilitacyjne.

Działania w zakresie promocji zdrowia powinny wyposażać ludzi w kompetencje umożliwiające im zwiększanie kontroli nad własnym zdrowiem, podejmowanie decyzji sprzyjających zdrowiu, kształtowanie potrzeb i kompetencji do rozwiązywania problemów

zdrowotnych, a także zwiększanie potencjału zdrowia. Istotna jest tu nie tylko profilaktyka zdrowia fizycznego, ale również zdrowia psychicznego, zarówno wśród osób dorosłych, jak i dzieci i młodzieży. Nie bez znaczenia są tu doświadczenia związane z pandemią, izolacją społeczną oraz wojną w Ukrainie, które wpłynęły na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Szczególnie narażona na tego typu problemy jest młodzież, co zostało już dostrzeżone i ujęte w określeniu jej pokolenia, jako pokolenia *płatków śniegu*. Są to osoby mocno skoncentrowane na sobie, co powoduje, że krytyka jest najczęściej przez nie źle odbierana. Towarzyszy im duże poczucie lęku, są przerażone obowiązkami, nadmiernie emocjonalne, nie potrafią wziąć odpowiedzialności za własne czyny. A przy tym przekonane o własnej wyjątkowości i mające nierzadko wygórowane oczekiwania. Wszystko to może składać się na podatność na różnego rodzaju zaburzenia psychiczne, depresję, a co za tym idzie uzależnienia czy dokonywanie samookaleczeń.

Szczególnym wyzwaniem staje się obecnie również zapewnienie dostępności do aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami i innych, których mobilność ogranicza wiek czy stan zdrowia. W tym zakresie powinny być podejmowane działania służące likwidacji barier w przestrzeni publicznej, w tym barier komunikacyjnych, architektonicznych czy cyfrowych. Ważne jest tu wykorzystywanie rozwoju nowych technologii oraz dostosowywanie budynków, sprzętów oraz działań do potrzeb osób o ograniczonej mobilności i różnych dysfunkcjach, nie tylko narządu ruchu, ale również wzroku, mowy czy słuchu.

W świetle statystyk pomocy społecznej, do dominujących problemów na terenie Gminy Kobylnica należy zaliczyć długotrwałą i ciężką chorobę, niepełnosprawność, ubóstwo, potrzebę ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietności oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Do wyzwań lokalnej polityki społecznej należy też zaliczyć różne rodzaje uzależnień, w tym nie tylko od substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol, narkotyki czy dopalacze, ale także uzależnienia behawioralne np. od internetu, komputera czy hazardu. Są one trudne do wykrycia i zdiagnozowania, a często mają nieuświadomiony charakter bądź nie zostają ujawnione przez osoby nimi dotknięte ze względu chociażby na poczucie wstydu czy brak wiary w możliwość uzyskania skutecznej pomocy. Oba rodzaje uzależnień są niebezpieczne ze względu na ich wpływ na zdrowie fizyczne, a także na funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne osób oraz rodzin. Niejednokrotnie prowadzą nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Ważne jest również dążenie do zachowywania higieny cyfrowej, co nie tylko będzie sprzyjało zapobieganiu uzależnieniom związanym z nowymi technologiami, ale także może zmniejszyć ryzyko doświadczenia cyberprzemocy, czyli przemocy z ich użyciem. W przypadku młodzieży cyberprzemoc może przyjąć formę hejtu, wyzisk, szantażu, podszywania się pod inną osobę, zamieszczania w internecie kompromitujących zdjęć i filmów, bądź rozsyłania ich za pomocą elektronicznych środków komunikacji.

Szczególnym wsparciem należy obejmować rodziny z dziećmi, w tym wielodzietne, niepełne, borykające się z trudnościami codziennego życia i dysfunkcjami, takimi jak przemoc czy

uzależnienia. Trzeba wspierać je w obszarach kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prawidłowych wzorców i relacji w rodzinie, rozwoju dzieci i młodzieży, aktywności i integracji społecznej rodzin czy przezwyciężania trudności życiowych.

W opinii uczestników warsztatów planowania strategicznego wśród problemów rodzin należy wskazać, oprócz powyższych, także powielanie negatywnych wzorców i dziedziczenie dysfunkcji, niską świadomość obowiązków rodzicielskich, przerzucanie odpowiedzialności z rodzin na instytucje, niedostateczny dostęp do usług takich jak wsparcie psychologiczne, usługi na rzecz rodzin z problemem uzależnień, a także na rzecz rodzin, w których występuje osoba z niepełnosprawnością, trudności w integracji społecznej. Istotnym problemem jest zauważana duża skala depresji wśród dzieci i młodzieży oraz brak psychiatrów dziecięcych. W stosunku do dzieci i młodzieży wskazywano również niską odporność na stres, brak akceptacji siebie, hejt rówieśniczy i cyberprzemoc.

Jednym z problemów doświadczanych w lokalnym systemie pomocy i wsparcia jest niedostatek kadry zarówno w jednostkach pomocy społecznej, jak i w urzędzie miejskim czy placówkach oświatowych. Brakuje też kadry specjalistycznej – psychologów, psychiatrów, psychoterapeutów, przez co jej dostępność jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb.

Realizacji wyzwań lokalnej polityki społecznej będzie sprzyjać zwiększanie dostępu do usług społecznych w Gminie Kobylnica, skrojonych na miarę aktualnych potrzeb. Ważna jest także współpraca międzyinstytucjonalna, która umożliwi podejmowanie wielopłaszczyznowych działań w zakresie nie tylko diagnozowania i rozwiązywania problemów społecznych, ale przede wszystkim kreowania dobrej jakości życia mieszkańców. Dostępność usług społecznych może być zwiększona poprzez aktywność organizacji obywatelskich oraz podmiotów ekonomii społecznej, dlatego ważne jest kreowanie warunków do ich rozwoju, a także angażowania się obywateli oraz tworzonych przez nie organizacji w kształtowanie polityk publicznych, we współdecydowanie w sprawach lokalnych, jak również sprawna wymiana informacji pomiędzy władzą i mieszkańcami.

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi długotrwały i wieloaspektowy proces. Warto, aby oprócz działań podejmowanych w sytuacjach kryzysowych, uwzględniał dążenie do zmiany mentalności osób, rodzin i całych społeczności, ponieważ bez ich chęci i zaangażowania działania te nie przyniosą skutków. Dodatkowym utrudnieniem może być dziedziczność problemów i dysfunkcji, która powoduje, że czerpanie przez kolejne pokolenia poglądów i wzorców zachowań od swoich rodzin, ma wymiar negatywny. Pozwala też prognozować pogłębianie się wykluczenia społecznego w różnych sferach funkcjonowania.

Efektywne rozwiązywanie problemów społecznych może wymagać podejmowania działań zapobiegawczych, służących wczesnemu wykrywaniu *objawów* dysfunkcji; edukacji i informowaniu społeczeństwa w zakresie m.in. zagrożeń społecznych i możliwości ich zapobiegania i likwidowania, a także pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców. Działania te powinny iść w parze ze zrównoważonym rozwojem gminy, uwzględniającym kierunki wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego – aktywnego i świadomego.

Uczestnicy warsztatów planowania strategicznego mocno akcentowali kwestie tworzenia i wspierania zintegrowanej i świadomej społeczności lokalnej. Wśród aktualnych trudności i wyzwań wskazywali w szczególności niedostatek lokalnych liderów, niechęć mieszkańców do angażowania się na rzecz lokalnej społeczności, brak integracji pomiędzy mieszkańcami w różnych grupach wiekowych, brak poczucia przynależności do wspólnoty lokalnej, przechodzenie do aktywności „w sieci” zamiast aktywności w rzeczywistym otoczeniu. Jednocześnie akcentowali potrzebę wprowadzania rozwiązań służących integracji i mieszkańców, w tym takich jak tworzenie miejsc spotkań w miejscowościach, integrację międzypokoleniową, tworzenie i rozszerzanie oferty aktywności dla różnych grup wiekowych.

Należy mieć również na uwadze współczesne trendy definiujące politykę społeczną w Polsce, m.in. rozwój usług społecznych, w tym z udziałem centrów usług społecznych, a także deinstytucjonalizację, czyli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Na poziomie gmin będzie się to wiązało m.in. z koniecznością budowy skutecznego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

8. Wizja, misja, cele i kierunki działań

Część wdrożeniowa *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kobylnica na lata 2026-2035* została usystematyzowana w formie wizji, misji i celów strategicznych, z których każdy dotyczy innego wycinka rzeczywistości społecznej, jednakże są one ze sobą ściśle powiązane i wszystkie służą realizacji celu głównego Strategii. W związku z tym, wszystkie cele należy rozpatrywać łącznie w kontekście rozwoju społecznego gminy, uwzględniając jednak to, że wdrożenie założeń jednego z nich będzie miało istotny wpływ na powodzenie pozostałych.

Wizja wyraża pożądany stan przyszłości oraz pozytywny obraz funkcjonowania mieszkańców gminy jako indywidualnych osób, członków rodzin oraz lokalnej społeczności. Misja natomiast daje odpowiedź na pytanie o to, do czego dąży wspólnota samorządowa i wyraża nadrzędny cel jej funkcjonowania.

Nakreślona w Strategii wizja zawiera ambitne, a jednocześnie uniwersalne założenia, dlatego też jej perspektywa wykracza poza horyzont czasowy dokumentu. Ważne jest jednak, że wyraża ona akceptowalny kierunek zmian oraz podstawę do określenia celów strategicznych. W przyszłości może natomiast stanowić dobry punkt wyjścia do ewaluacji oraz aktualizacji założeń dokumentu strategicznego, bez potrzeby przyjmowania zupełnie nowej perspektywy poznawczej. Z uwagi na wieloaspektowość funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego oraz szeroki zakres tematyczny Strategii, wizja i misja Gminy Kobylnica odnoszą się tylko do sfery społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania mieszkańców w rodzinach i lokalnej wspólnocie.

WIZJA

Gmina Kobylnica to nowoczesna, otwarta i solidarna wspólnota, w której każda osoba - niezależnie od wieku, sprawności czy sytuacji życiowej – czuje się ważna, bezpieczna i wspierana.

Jej **mieszkańcy** są w dobrej kondycji fizycznej i psychicznej, dbają o swoje zdrowie oraz prowadzą aktywny tryb życia bez nałogów. Potrafią sobie radzić również w trudnych momentach, a kiedy wymaga tego sytuacja, chętnie korzystają ze wsparcia specjalistów. Dzięki wysokiej dostępności różnorodnych, komplementarnych usług społecznych możliwa jest szybka i skuteczna pomoc.

Rodziny prawidłowo wypełniają funkcje opiekuńcze i wychowawcze, są zaradne i samodzielne, funkcjonują w dobrych warunkach socjalno-bytowych, dbają o wszechstronny rozwój swoich dzieci, świadomie kształtują relacje wewnętrzne oraz kontakty z otoczeniem. Rodziny stanowią przekaznik wartości, norm i postaw społecznych takich jak bezinteresowność, solidaryzm, zaufanie, zaradność, odpowiedzialność, zdolność do współpracy, kreatywność, otwartość na nową wiedzę oraz dzielenie się nią z innymi. Potrafią zapobiegać sytuacjom problemowym, a także mają wsparcie w przypadku ich wystąpienia.

Osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami są aktywne, korzystają z różnych możliwości w sferze zawodowej, społecznej i edukacyjnej. Czują się potrzebne rodzinie i społeczeństwu, wykazują inicjatywę, odkrywają oraz realizują swoje pasje. Starość nie oznacza

bierności, dzięki integracji międzypokoleniowej nie jest odczuwana negatywnie, stanowi raczej czas nowych możliwości. Osoby, którym stan zdrowia nie pozwala na podejmowanie aktywności – zwłaszcza ciężko i przewlekłe chorujące, w tym psychicznie – żyją w godnych warunkach i mają zapewnioną należytą opiekę.

Społeczność ma wysokie poczucie bezpieczeństwa. Charakteryzuje się niską skalą dysfunkcji takich jak przemoc domowa, uzależnienia czy przestępczość. Stanowi świadomą i zintegrowaną wspólnotę, rozwijającą się, twórczą, otwartą, solidarną, wykorzystującą swój potencjał na rzecz dobra wspólnego oraz dbającą o osoby i grupy w najtrudniejszej sytuacji. Prężnie działa tu sektor organizacji pozarządowych, współpracujący na partnerskich zasadach z administracją samorządową, która wspiera pozytywne przejawy oddolnej aktywności obywatelskiej.

Wysoka dostępność i różnorodność usług społecznych oferowanych przez instytucje oraz podmioty niepubliczne, w tym sektor ekonomii społecznej, powoduje, iż mieszkańcy mogą z nich korzystać w miarę potrzeb. Dzięki temu, ale także wyżej wskazanym aspektom, mieszkańcy gminy, w tym młodzież, nie migrują do miast lub za granicę, lecz swoje długoterminowe plany zawodowe i życiowe wiąże z pozostaniem w Gminie Kobylnica.

MISJA

Gmina Kobylnica wspiera mieszkańców w dążeniach do lepszego wypełniania ról rodzinnych i społecznych, poprawy sytuacji materialno-bytowej, a także rozwoju osobistego, poprzez kreowanie korzystnych warunków dla aktywności społecznej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej. Szczególnie istotna jest aktywna integracja osób doświadczających trudności życiowych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Władze oraz jednostki organizacyjne gminy realizują misję we współpracy z administracją rządową, sektorem przedsiębiorców, organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami.

Cel główny Strategii brzmi:

Zwiększenie dostępności kompleksowych usług społecznych na rzecz wysokiej jakości życia mieszkańców Gminy Kobylnica

Osiągnięciu celu głównego będzie służyć realizacja celów strategicznych i operacyjnych, poprzez każdorazowo określony katalog działań, wyznaczający kluczowe, niezbędne kierunki zaangażowania władz samorządu, jednostek organizacyjnych gminy oraz partnerów lokalnych. Nie jest katalogiem zamkniętym, więc jeżeli w trakcie wdrażania Strategii pojawią się jeszcze inne pomysły, wpisujące się w jej cele, to również powinny zostać wzięte pod uwagę.

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie rodzin w procesie opieki i wychowania, ze szczególnym uwzględnieniem warunków rozwoju dzieci i młodzieży

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Wzmocnienie kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci	1) Profilaktyka zdrowia dziecka, m.in. poprzez realizację programów profilaktycznych i edukacyjnych w placówkach oświatowych, w zakresie np. profilaktyki próchnicy, zdrowego kręgosłupa, chorób cywilizacyjnych, zdrowego stylu życia, wpływu aktywności fizycznej na zdrowie, zdrowego odżywiania.
2. Zapewnienie rodzinom doświadczającym trudności dostępu do kompleksowego wsparcia	2) Organizowanie różnych form edukacji rodziców i opiekunów, dotyczących w szczególności rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz wychowania bez przemocy, a także zdrowia dziecka, w tym takich form jak „Szkoła dla rodziców” czy trening kompetencji rodzicielskich. 3) Zapewnienie pomocy materialnej i wsparcia w postaci pracy socjalnej, asystentury rodzinnej oraz rodzin wspierających, rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji.
3. Zwiększenie efektywności lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny	4) Zapewnienie dostosowanego do potrzeb rodzin, w tym wychowujących dziecko z niepełnosprawnościami, poradnictwa specjalistycznego, w tym socjalnego, psychologicznego, prawnego, socjoterapeutycznego, pedagogicznego i innego. 5) Integracja rodzin w środowisku lokalnym poprzez m.in. animację lokalną, rozwój wolontariatu międzypokoleniowego, streetworking, wydarzenia integracyjne i edukacyjne. 6) Wspieranie dzieci i młodzieży w wszechstronnym rozwoju poprzez inicjowanie i organizację różnorodnych zajęć i form aktywności pozalekcyjnej. 7) Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych i dysfunkcji rodzin, w szczególności zadań dotyczących organizacji pieczy zastępczej i działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej. 8) Współpraca z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi i firmami na terenie gminy w celu bieżącej diagnozy i analizy sytuacji rodzin, dzieci oraz młodzieży oraz podejmowania wspólnych inicjatyw na rzecz rodzin.

Wskaźniki realizacji działań

- Liczba dzieci biorących udział w programach edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu zdrowia.
- Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym potrzeby ochrony wielodzietności.
- Liczba zorganizowanych form edukacji rodziców i opiekunów.
- Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną.
- Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą asystenta rodziny.
- Liczba rodzin biorących udział w animacji, streetworkingu i innych działaniach integracyjnych oraz edukacyjnych.
- Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych.
- Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z poradnictwa specjalistycznego.

Okres realizacji

2026-2035

Cel strategiczny 2. Zapewnienie dobrej jakości życia osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób z niepełnosprawnościami, starszych i przewlekłe chorujących

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie dostępu do profilaktyki oraz wzmocnienie świadomości społecznej w obszarze zdrowia	1) Edukacja prozdrowotna społeczeństwa w zakresie promocji zdrowego stylu życia, właściwego odżywiania oraz higieny ciała, zdrowia psychicznego. 2) Realizacja programów polityki zdrowotnej skierowanych do mieszkańców w różnym wieku. 3) Organizacja i inicjowanie różnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i fizycznej osób starszych i z niepełnosprawnościami, w tym m.in. pogadanek, kursów, zajęć rozwijających pasje, wycieczek.
2. Wzmocnienie oferty aktywizacji w środowisku lokalnym	4) Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym psychologicznego, prawnego, logopedycznego, w zależności od aktualnych potrzeb.
3. Zapewnienie kompleksowych usług społecznych dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich rodzin.	5) Wzmocnienie kompetencji cyfrowych osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, służących ich bezpieczeństwu, poprzez np. pogadanki i szkolenia z obsługi urządzeń elektronicznych. 6) Organizacja usług opiekuńczych i asystenckich, pomocy sąsiedzkiej, usług rehabilitacyjnych, teleopieki, wolontariatu na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i innych usług środowiskowych, w celu jak najdłuższego ich utrzymania w miejscu zamieszkania.
4. Poprawa jakości życia osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	7) Wspieranie rodzin osób z niepełnosprawnościami i starszych w zakresie opieki i wsparcia tych osób w środowisku rodzinnym, poprzez m.in. szkolenia, grupy wsparcia czy poradnictwo specjalistyczne, a także poprzez opiekę wytchnieniową. 8) Wsparcie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami poprzez m.in. realizację nauczania indywidualnego, zaangażowanie nauczycieli wspomagających, dowożenie dzieci i młodzieży do specjalistycznych placówek. 9) Tworzenie i rozwój ośrodków wsparcia dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, takich jak np. dzienny dom pobytu, kluby seniora, centrum opiekuńczo-mieszkalne, mieszkania treningowe, mieszkania wspomagane i innych zapewniających stosowną opiekę i wsparcie.

	10) Budowanie świadomości społecznej oraz postaw akceptacji i życzliwości wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba osób biorących udział w działaniach z zakresu edukacji i profilaktyki zdrowotnej. ▪ Liczba osób, które skorzystały z programów polityki zdrowotnej. ▪ Liczba osób biorących udział w różnych zorganizowanych formach aktywności. ▪ Liczba osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu korzystających z poradnictwa specjalistycznego. ▪ Liczba osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu objętych usługami w zakresie zwiększenia kompetencji cyfrowych. ▪ Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, usług asystenckich, teleopieki, pomocy sąsiedzkiej, wolontariatu i innych. ▪ Liczba rodzin korzystających z usług wsparcia, takich jak np. opieka wytchnieniowa. ▪ Liczba dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami objętych wsparciem. ▪ Liczba funkcjonujących ośrodków wsparcia/liczba miejsc. ▪ Liczba kampanii i działań informacyjnych na rzecz zdrowia psychicznego.	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 3. Zmniejszenie skali przemocy domowej oraz uzależnień

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie świadomości społecznej w obszarze dysfunkcji	1) Kampanie i akcje społeczne służące podnoszeniu wiedzy oraz kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych, w szczególności w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przemocy domowej. 2) Programy edukacyjno-profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczące różnych rodzajów uzależnień, przemocy domowej oraz zachowań agresywnych; ze szczególnym uwzględnieniem problematyki aktualnych zagrożeń (rozwój nowoczesnych technologii, dysfunkcyjne grupy i zachowania). 3) Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami lub już doświadczających poważnych problemów, a także podejmowanie działań interwencyjnych, terapeutycznych i kompensacyjnych. 4) Zapewnianie poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi uzależnień bądź przemocy. 5) Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” jako ważnego elementu profesjonalnego systemu przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym. 6) Upowszechnianie informacji z wykorzystaniem materiałów drukowanych, mediów, bezpośrednich spotkań ze specjalistami i innych środków przekazu na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy, uzależnione i ich rodziny. 7) Wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin, a także dotkniętych przemocą domową.
2. Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych, prewencyjnych i kompensacyjnych w obszarze dysfunkcji społecznych	
3. Zwiększenie dostępu osób i rodzin do pomocy specjalistycznej w zakresie przemocy domowej i uzależnień	
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba zrealizowanych kampanii i akcji społecznych. ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy w rodzinie. ▪ Liczba zrealizowanych programów edukacyjno-profilaktycznych. ▪ Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego. ▪ Liczba osób, wobec których KRPA wniosowała o zastosowanie leczenia odwykowego. ▪ Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty. ▪ Liczba posiedzeń grup diagnostyczno- pomocowych. ▪ Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty.	

▪ Liczba wydarzeń informacyjnych / wydanych publikacji / spotkań ze specjalistami dotyczącymi możliwości uzyskania pomocy.▪ Liczba utworzonych grup wsparcia/grup samopomocowych

Okres realizacji	2026-2035
-------------------------	------------------

Cel strategiczny 4. Zwiększenie samodzielności i zaradności życiowej mieszkańców

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Poprawa warunków socjalno-bytowych osób i rodzin mieszkających w gminie	1) Zapewnienie najuboższym mieszkańcom podstawowych warunków egzystencjalnych, w tym szczególnie osobom bezdomnym w zakresie schronienia, posiłków i ubrania.
2. Wzrost kompetencji mieszkańców sprzyjających aktywności i zaradności życiowej	2) Działania wspierające powrót do naturalnego życia społecznego osób z niego wyizolowanych, zwłaszcza doświadczających trudności w przystosowaniu się po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym oraz osób bezdomnych.
3. Zmniejszanie barier utrudniających dostęp mieszkańców do aktywizacji zawodowej	3) Wspieranie usług opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów, w szczególności ułatwiających rodzicom powrót lub wejście na rynek pracy.
	4) Rozwój wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i innych form wsparcia środowiskowego osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
	5) Tworzenie warunków do aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wykorzystywanie instrumentów ekonomii społecznej.
	6) Działania służące wsparciu językowemu, kulturalnemu i zawodowemu cudzoziemców oraz ich integracji ze społecznością.
	7) Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i innymi instytucjami rynku pracy oraz pracodawcami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców gminy, w szczególności osób należących do grup <i>defaworyzowanych</i> , w tym osób z niepełnosprawnościami.
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa i bezrobocia. ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezdomności. ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. ▪ Liczba osób zaangażowanych w wolontariat, pomoc sąsiedzką i inne formy wsparcia środowiskowego osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. ▪ Liczba osób zaktywizowanych za pomocą instrumentów ekonomii społecznej, w tym poprzez zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym. ▪ Liczba cudzoziemców objętych wsparciem. ▪ Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie, opieką w żłobkach i innymi formami instytucjonalnej opieki. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, w tym m.in. kobiet, długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych do 30 roku życia i powyżej 50 lat.	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 5. Zwiększenie efektywności działań w zakresie planowania, realizacji i oceny gminnej polityki społecznej

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Wzmocnienie kompetencji osób zaangażowanych w realizację Strategii.	1) Udział osób zaangażowanych w realizację Strategii w szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji w obszarach związanych ze Strategią.
2. Tworzenie warunków sprzyjających partycypacji obywatelskiej, integracji i aktywności mieszkańców oraz budowaniu tożsamości lokalnej.	2) Wsparcie kadry specjalistów zajmujących się m.in. uzależnieniami, przemocą domową oraz interwencją kryzysową w postaci np. superwizji, szkoleń i pomocy psychologicznej.
3. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z mieszkańcami i ich organizacjami na rzecz dobra wspólnego	3) Dążenie do stosowania przez jednostki organizacyjne gminy klauzul, pozwalających na wspieranie przy zakupie usług dodatkowych celów społecznych (np. zamówienia zastrzeżone, wymagania dodatkowe).
	4) Rozwój współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi poprzez m.in. włączanie ich przedstawicieli do zespołów opiniotwórczych i konsultacyjnych, zlecanie realizacji zadań publicznych itd.
	5) Wykorzystywanie różnorodnych form konsultacji społecznych z mieszkańcami przy podejmowaniu przez władze gminy decyzji w sprawach ważnych dla społeczności.
	6) Tworzenie warunków do rozwoju samoorganizacji społecznej oraz większej partycypacji mieszkańców w sprawy lokalne w szczególności poprzez rozwój świetlic wiejskich oraz wsparcie działań i inicjatyw realizowanych na poziomie sołectw.
	7) Budowanie tożsamości lokalnej m.in. poprzez poznawanie lokalnej historii, konkursy, festyny, imprezy okolicznościowe, produkt lokalny.
	8) Działania na rzecz zwiększenia wiedzy i kompetencji pracowników w zakresie reagowania w sytuacjach kryzysowych, takich jak np. pandemia, wojna i in.
	9) Współpraca z przedstawicielami biznesu służąca realizacji inicjatyw i działań na rzecz jakości życia mieszkańców.
Wskaźniki realizacji działań	
▪ Liczba osób biorących udział w różnych formach edukacyjnych w obszarach związanych z realizacją Strategii. ▪ Liczba specjalistów objętych wsparciem, w tym superwizją, szkoleniami, wsparciem psychologicznym.	

- Liczba postępowań w zakresie zamówień publicznych, w których zastosowano klauzule wspierające cele społeczne.
- Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotacje na realizację zadań publicznych.
- Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych w zespołach doradczych, opiniotawczych, konsultacyjnych i in.
- Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami.
- Liczba funkcjonujących świetli wiejskich.
- Liczba zorganizowanych konkursów, festynów i innych wydarzeń budujących tożsamość lokalną.
- Liczba pracowników przeszkolonych w zakresie reagowania w sytuacjach kryzysowych.
- Liczba firm, z którymi podjęto współpracę.

Okres realizacji

2026-2035

9. Sposób realizacji Strategii

9.1. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej

W świetle uwarunkowań ustawowych strategia powinna określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt. 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Usługi wskazane w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych zawierają się w następujących obszarach: 1) polityki prorodzinnej, 2) wspierania rodziny, 3) systemu pieczy zastępczej, 4) pomocy społecznej, 5) promocji i ochrony zdrowia, 6) wspierania osób niepełnosprawnych, 7) edukacji publicznej, 8) przeciwdziałania bezrobociu, 9) kultury, 10) kultury fizycznej i turystyki, 11) pobudzania aktywności obywatelskiej, 12) mieszkalnictwa, 13) ochrony środowiska, 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w sferze zadań publicznych wymienia między innymi zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób; wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej; udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa; działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej; działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym; działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; wspierania i upowszechniania kultury fizycznej. W związku z uchwaleniem ustawy o ekonomii społecznej dodane zostało również zadanie w zakresie działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Usługi społeczne i zadania publiczne, zlecane w trybie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie w Gminie Kobylnica mieszczą się w czterech obszarach, w tym: 1) przeciwdziałanie patologiom, wykluczeniom społecznym i uzależnieniom, 2) sport, turystyka i rekreacja, 3) społeczny i 4) edukacja, oświata i wychowanie. Każdy z tych obszarów obejmuje zdefiniowane zadania, skierowane do różnych grup mieszkańców. W najbliższych latach będą one nadal zlecane podmiotom ekonomii społecznej, przy czym ich katalog może ulegać zmianom w zależności od potrzeb społecznych.

9.2. Koordynacja wdrażania Strategii

W świetle ustawy o pomocy społecznej, realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak jej opracowanie, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Znaczna część kierunków działań zaplanowanych w Strategii mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Kobylnica, a także Powiatu Słupskiego, organizacji pozarządowych i innych podmiotów, które funkcjonują w obszarze lokalnej polityki społecznej. Zasadniczą rolę w zakresie planowania oraz podejmowania decyzji strategicznych będą odgrywały władze Gminy, natomiast instytucją koordynującą działania związane z wdrażaniem Strategii będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Kobylnicy.

Strategia jest wieloletnim dokumentem planistycznym, w związku z czym należy wziąć pod uwagę, że w wyniku zmian społeczno-ekonomicznych niektóre jej zapisy mogą stać się nieaktualne jeszcze przed końcem okresu jej obowiązywania. W takiej sytuacji należy podjąć decyzję o aktualizacji dokumentu bądź o opracowaniu nowej Strategii, uwzględniającej aktualne uwarunkowania prawne, programowe, społeczne czy ekonomiczne.

Aktualizacja dokumentu, przeprowadzana w trybie, w jakim uchwalona została Strategia, będzie konieczna tylko w przypadku gdy zmianie ulegną obszary priorytetowe i cele strategiczne dokumentu. W pozostałych przypadkach decyzja o aktualizacji zostanie podjęta przez koordynatora wdrażania Strategii. Aktualizacji Strategii nie wymagają natomiast zmiany w katalogu działań służących realizacji celów, ponieważ z założenia jest to katalog otwarty, wykorzystywany w zależności od aktualnych potrzeb oraz umożliwiający realizację innych przedsięwzięć, niż w nim wymienione, o ile wpisują się w cele Strategii. Nie wymagają jej także zmiany i modyfikacje wskaźników, służących monitoringowi działań. Jeżeli w procesie wdrażania Strategii zostanie zidentyfikowana potrzeba rozszerzenia zakresu lub przeformułowania wybranych wskaźników, możliwe jest wprowadzenie zmian bez konieczności aktualizacji dokumentu – o ile zmiany te będą służyły lepszemu rozpoznaniu sytuacji społecznej oraz efektów wdrażania Strategii.

9.3. Ramy finansowe

Z uwagi na szeroki i różnorodny katalog działań planowanych do realizacji w ramach Strategii, należy w głównych źródłach jej finansowania uwzględnić środki pochodzące z różnych źródeł, w tym dostępne nie tylko dla gmin, ale także innych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Będą to w szczególności środki krajowe, a także unijne oraz granty i środki prywatne.

Jako główne źródło finansowania należy wskazać budżet gminy. W świetle art. 7 *Ustawy o samorządzie gminnym* do zadań własnych gminy należy zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w tym m.in. w sprawach ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, kultury, polityki prorodzinnej, bezpieczeństwa obywateli czy współpracy ze społecznościami lokalnymi. Zadania te wykonywane są przez jednostki organizacyjne i pomocnicze gminy jako ich zadania statutowe, stanowiąc jednocześnie urzeczywistnienie założeń Strategii, w takim zakresie, w jakim zostało to zaplanowane. Pewien zakres działań jest ponadto możliwy do realizacji komplementarnie lub nawet wspólnie przez Samorząd Gminy, Powiatu Słupskiego,

Województwa Pomorskiego oraz inne jednostki – na podstawie zawieranych pomiędzy nimi porozumień.

Istotnym źródłem finansowania jest budżet państwa. Obejmuje ono zarówno transfery w postaci subwencji ogólnej jak i dotacji celowych, z których niektóre trzeba pozyskać startując w konkursach. W tej kategorii mieszczą się bowiem programy rządowe, programy poszczególnych ministerstw czy Fundusz Solidarnościowy.

Istotne źródło finansowania stanowią także środki z Funduszy Europejskich w perspektywie 2021-2027, dostępne na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym szczególności w obszarze włączenia społecznego, rynku pracy czy edukacji.

Z uwagi na to, że Strategia zakłada aktywny udział społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych, a także partnerstwa służące efektywniejszej realizacji polityki społecznej, ważnym źródłem finansowania będą dotacje i granty dostępne dla trzeciego sektora. Wśród nich są programy rządowe i ministerialne, a także programy Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, takie jak np. Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO oraz Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych planowanych kierunków działań nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe, szczególnie ze względu na szeroki zakres tematyczny dokumentu, długi okres jego obowiązywania oraz konkursowy charakter większości programów pomocowych, który z punktu widzenia podmiotów realizujących przekłada się na incydentalność wsparcia. Adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu gminy (w tym planów finansowych jednostek), a także opracowywania programów i projektów uszczegóławiających założenia Strategii.

9.4. Monitoring i ewaluacja Strategii

Monitoring jest podstawą sprawozdawczości, zarządzania zmianą oraz ewaluacji Strategii. Dane zebrane w jego trakcie są analizowane, a następnie opracowywane w formie sprawozdań przeznaczonych zarówno na potrzeby wewnętrzne, jak i raportów prezentowanych opinii publicznej. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń. Ponadto monitoring uzupełniony okresową ewaluacją może stać się źródłem cennych wskazówek dla działań korygujących i usprawniających, a także aktualizacji przyjętych planów.

Wskaźniki realizacji działań, które będą podlegać monitoringowi zostały wskazane przy celach i kierunkach działań. Przewiduje się prowadzenie monitoringu Strategii co 2 lata – za każde zakończone 2 lata kalendarzowe wdrażania Strategii. Raporty z monitoringu Strategii będą opracowywane przez OPS w Kobylnicy, w szczególności na podstawie informacji pozyskanych od podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Powinny zawierać osiągnięte wartości wskaźników oraz opis zrealizowanych działań, a także wnioski i rekomendacje dla dalszej realizacji Strategii. Przedmiotem monitoringu będą wskaźniki, odnoszące się do kierunków niezbędnych działań, które zostały przyporządkowane poszczególnym celom Strategii.

Zaleca się, aby po pięciu latach wdrażania Strategii przeprowadzić kompleksową ewaluację dokumentu. Natomiast najpóźniej w pierwszej połowie ostatniego roku jej realizacji powinna zostać podjęta decyzja dotycząca wydłużenia okresu jej obowiązywania, wprowadzenia poprawek albo opracowania zupełnie nowego dokumentu, ażeby w drugiej części roku możliwe było przeprowadzenie stosownych działań operacyjnych.

Punktem wyjścia ewaluacji powinno być precyzyjne określenie jej celu i przedmiotu, a także sformułowanie kluczowych pytań, na które odpowiedzi będzie się poszukiwać. Przykładowe pytania ewaluacyjne sformułowano poniżej w podziale na pięć zasadniczych kryteriów:

Kryterium	Opis	Przykładowe pytania
Trafność (odpowiedniość, adekwatność)	Pokazuje zgodność celów i metod wdrażania strategii, programu lub projektu z rzeczywistymi potrzebami i problemami społecznymi.	Czy cele odpowiadają potrzebom? Czy wstępnie obrana strategia działań jest spójna wewnętrznie, nadal aktualna?
Skuteczność	Pozwala ocenić stopień realizacji zakładanych celów i działań, ich zgodność z planem, a także wpływ czynników zewnętrznych.	W jakim stopniu cele zostały osiągnięte? Jakie były sukcesy, a jakie przeszkody napotkało wdrażanie strategii? Czy system wdrażania był skuteczny?
Efektywność (wydajność)	Bada relacje między nakładami, kosztami i zasobami a osiągniętymi efektami interwencji.	Czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów? Czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu niższych nakładów finansowych?
Użyteczność	Odnosi się do rzeczywistych efektów i ich adekwatności do sytuacji oraz wyzwań społeczno-ekonomicznych w trakcie lub po zakończeniu realizacji strategii.	Czy strategia przyczyniła się do rozwiązania lub zminimalizowania zdiagnozowanych problemów? Czy zrealizowane w jej ramach inicjatywy pobudziły kolejne przedsięwzięcia? Czy osiągnięte efekty nie zostały uzyskane kosztem pogorszenia sytuacji osób i instytucji nie objętych strategią?
Trwałość	Obejmuje pytania o ciągłość efektów interwencji, przede wszystkim pozytywnych, w perspektywie średnio- i długookresowej.	Czy efekty strategii są trwałe, długookresowe? Czy są odczuwalne po zakończeniu jej realizacji?

Następnie należy zweryfikować dostępne metody zbierania danych oraz źródła informacji. Ewaluacja może zakładać wykorzystanie różnorodnych metod i narzędzi badawczych (np. analiza danych zastanych, ankieta, wywiad indywidualny lub grupowy), aczkolwiek trzeba pamiętać o tym, aby dane były gromadzone przy zachowaniu rozsądnych kosztów. Warto

rozważyć włączenie w ten proces mieszkańców poprzez np. panele obywatelskie lub konsultacje online.

Poprawnie przeprowadzona ewaluacja nie powinna odnosić się do wszystkich aspektów realizacyjnych strategii rozwiązywania problemów społecznych (z uwagi na zbyt szeroki zakres dokumentu). Należy natomiast koncentrować się na wybranych aspektach wdrażania strategii, szczególnie istotnych dla władz samorządu gminy, jej jednostek organizacyjnych oraz partnerów lokalnych.

Spis tabel

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Kobylnica w latach 2021-2024	13
Tabela 2. Migracje na pobyt stały w Gminie Kobylnica w latach 2021-2024	14
Tabela 3. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Kobylnica w latach 2021-2024	15
Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości w Gminie Kobylnica w latach 2021-2024	16
Tabela 5. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Kobylnica w latach 2022-2024	16
Tabela 6. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w Gminie Kobylnica w latach 2022-2024	17
Tabela 7. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Kobylnica w latach 2022-2024	18
Tabela 8. Bezrobotni w Gminie Kobylnica w latach 2022-2024	37

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Kobylnica w latach 2021-2024	13
Wykres 2. Mieszkańcy Gminy Kobylnica według ekonomicznych grup wieku w latach 2021-2024 (w %)	14
Wykres 3. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024	26
Wykres 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024	27
Wykres 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2022-2024	30
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024	31
Wykres 7. Liczba założonych procedur Niebieskie Karty w latach 2022-2024 w Gminie Kobylnica	33
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2022-2024	34
Wykres 9. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w latach 2022-2024	38
Wykres 10. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2022-2024	39